

STORTINGET

Innst. 300 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Meld. St. 16 (2024–2025), Dokument 8:213 S (2024–2025)
og Dokument 8:236 S (2024–2025)

Innstilling fra næringskomiteen om Industrien – konkurransekraft for en ny tid, om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Kirsti Bergstø, Lars Haltbrekken, Torgeir Knag Fylkesnes, Andreas Sjalg Unneland, Ingrid Fiskaa og Freddy André Øvstegård om å styrke norsk industri og gjøre den klar for en grønn tidsalder, og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug og Hege Bae Nyholt om å sikre oppdrag til norsk verftsindustri

Til Stortinget

1. Innledning

1.1 Sammendrag St. Meld. 16 (2024–2025)

I stortingsmeldingen om industri legger regjeringen frem en oppdatert fremstilling av utfordringer og muligheter som favner hele industrien, og med tiltak innenfor rammevilkårene som har størst betydning for industrien bredt. For å sikre fortsatt vekst vil regjeringen føre en aktiv næringspolitikk som bidrar til økt verdiskaping, legger til rette for lønnsomme private investeringer og et mer omstillingsdyktig næringsliv.

Regjeringens ambisjon er å legge til rette for at en lønnsom, høyproduktiv og bærekraftig industri kan utvikle seg i hele landet med god konkurransekraft innenfor lokale, nasjonale og globale markeder. Den aktive næringspolitikken skal bidra til gode, forutsigbare og stabile rammevilkår.

Kapittel 2 gir en beskrivelse av utviklingen i norsk og internasjonal økonomi. Kapittel 3 gir en beskrivelse av verdens samlede industriproduksjon og videre en oversikt over helheten av norsk industri. Kapittel 4 belyser større endringer, trender og utvikling de siste årene gitt geopolitisk utvikling og økt søkelys på kritiske verdikjeder, klima og miljøutfordringer og teknologisk utvikling. Kapittel 5 beskriver regjeringens seks industripolitiske hovedprioriteringer. Kapittel 6 beskriver rammevilkårene, regjeringens politikk og tiltak. Samfunnsutvikling, transport, sikkerhet og beredskap. Kapittel 7 beskriver utvalgte industribransjer i Norge.

Avslutningsvis i kapittel 8 omtales meldingens økonomiske og administrative konsekvenser. Regjeringen viser til at tiltakene og politikken som er omtalt i meldingen, dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

1.2 Sammendrag Dokument 8:213 S (2024–2025)

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen definere en ambisjon om at det kommende støtteprogrammet for å kutte utslipp og oppnå negative CO₂-utslipp innen industri og avfallshåndtering skal bidra til å kutte 4 mill. tonn CO₂ innen 2035.
2. Stortinget ber regjeringen styrke Climit, det nasjonale programmet for forskning, utvikling og demonstrasjon av teknologi for CO₂-håndtering, i forslag til statsbudsjett for 2026.
3. Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle virksomheter hvor staten er deleier, og hvor virksomheten ikke allerede omfattes av krav gjennom EUs direktiv om bærekraftsrapportering, skal legge frem

en omstillingsplan som sikrer at deres virksomhet er i tråd med 1,5-gradersmålet.

4. Stortinget ber regjeringen innføre krav om et tak for utslipp fra sement og stål i offentlige bygg- og anleggsprosjekter for å skape et marked med betalingsvilje for industriprodukter produsert med lave eller ingen utslipp.
5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om krav til CO₂-håndtering ved avfallsforbrenning, hvor andelen skal trappes opp mot null utslipp i 2035.
6. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag i statsbudsjettet for 2026 til hvordan staten kan få eierskap til, eller koordinere anskaffelse av, transport- og lagringstjenester for å få tilstrekkelig volum til å kunne utløse norske prosjekter for fangst av CO₂ som tilsvarer minimum en halvering av utslippene fra norsk industri innen 2035, som oppfølging av vedtak nr. 90 (2024–2025), jf. Prop. 1 S (2024–2025) og Innst. 2 S (2024–2025).
7. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag i statsbudsjettet for 2026 til krav til ombruk av materialer og bruk av spillvarme i industriprosesser for å sikre areal- og energieffektiv industriutvikling.
8. Stortinget ber regjeringen varsle utvidelse av forbud mot bruk av fossile brenslers til indirekte oppvarming i industrien til også å gjelde industri omfattet av EUs kvotesystem (kvotepliktig industri) fra 2035, i statsbudsjettet for 2026.
9. Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2026 foreslå å etablere en søknadsbasert statlig omstillingsstøtte som gir arbeidstakere inntektssikring ved deltakelse i kompetanseutvikling der virksomhetene ikke dekker lønn.
10. Stortinget ber regjeringen sørge for at regjeringens samfunnsoppdrag på sirkulærøkonomien også inkluderer industri, for å legge til rette for gjenvinning av kritiske råvarer fra sekundære kilder i Norge.
11. Stortinget ber regjeringen opprette en nasjonal status for industripark, på samme måte som for klyngeprogrammet som Innovasjon Norge i dag drifter sammen med Siva og Norges forskningsråd.»

1.3 Sammendrag Dokument 8:236 S (2024–2025)

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen gjennom en veileder eller på andre måter innføre miljøkrav i offentlige anskaffelser eller oppdrag som belønner geografisk nærhet, for å sikre at større offentlige anskaffelser og investeringer både på fastlandet og offshore i større grad tilgodeses nasjonal industri.
2. Stortinget ber regjeringen gjennom en veileder eller på andre måter se til at tilbud på større offentlige

anskaffelser eller oppdrag må leveres på et av de offisielle skriftspråkene i Norge.»

2. Komiteens behandling

Komiteen avholdt høring om Meld. St. 16 (2024–2025) den 24. april 2025. Opptak av høringen og de skriftlige høringsinnspillene er tilgjengelige på sakens side på Stortinget.no.

Næringskomiteen besluttet 24. april 2025 å behandle Meld. St. 16 (2024–2025), Dokument 8:213 S (2024–2025) og Dokument 8:236 S (2024–2025) i én innstilling.

Komiteen har i brev av 24. april 2025 til Nærings- og fiskeridepartementet ved statsråd Cecilie Myrseth bedt om en vurdering av forslagene i Dokument 8:213 S (2024–2025). Statsrådens uttalelse følger av vedlagte brev av 5. mai 2025.

Komiteen har i brev av 24. april 2025 til Nærings- og fiskeridepartementet ved statsråd Marianne Sivertsen Næss bedt om en vurdering av forslagene i Dokument 8:236 S (2024–2025). Statsrådens uttalelse følger av vedlagte brev av 5. mai 2025.

Alle saksdokumenter er tilgjengeliggjort på stortin- get.no.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tobias Hangaard Linge, Runar Sjøstad, Rune Støstad og Solveig Vitanza, fra Høyre, Nikolai Astrup, Olve Grotle, Sveinung Stensland og Lene Westgaard-Halle, fra Senterpartiet, Nils T. Bjørke, Jenny Klinge og lederen Erling Sande, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Bengt Rune Strifeldt, fra Sosialistisk Venstreparti, Kari Elisabeth Kaski, fra Rødt, Geir Jørgensen, fra Venstre, Alfred Jens Bjørlo, og fra Miljøpartiet De Grønne, Rasmus Hansson, viser til Meld. St. 16 (2024–2025) Industrien – konkurransekraft for en ny tid, Dokument 8:213 S (2024–2025) Representantforslag om å styrke norsk industri og gjøre den klar for en grønn tidsalder og Dokument 8:236 S (2024–2025) Representantforslag om å sikre oppdrag til norsk verftsindustri.

Komiteen viser til at både meldingen og de to representantforslagene omhandler rammevilkår, muligheter og utfordringer for industrien eller deler av industrien i Norge.

Komiteen vil fremheve at Norge har en lang og viktig industrihistorie. Industrien er viktig for norsk samfunnsutvikling, og mange norske lokalsamfunn har

industri som eksistensgrunnlag. Industrien er også svært viktig for Norge samlet sett, og utgjør omtrent 7 pst. av Norges bruttonasjonalprodukt og en betydelig del av Norges eksport.

Komiteen viser videre til at norsk industri har relativt høy produktivitet, og har vist seg å være omstillings- og tilpasningsdyktig over tid. Dette har vært viktig for å opprettholde konkurransekraften i en skiftende global konkurranse situasjon. Komiteen vil videre påpeke at den geopolitiske situasjonen gjør det enda viktigere å legge til rette for omstilling, produktivitetsvekst og konkurransekraft de kommende årene.

Komiteen er opptatt av at Norge skal ha rammevilkår, markedsadgang og kompetanse som legger til rette for at industrien fortsatt skal være en viktig næring i Norge både nå og i fremtiden, og ha mulighet til å utvikle og omstille seg videre.

Komiteen viser videre til at det har blitt avholdt skriftlig og muntlig høring om meldingen, og at det i meldingen legges til grunn seks industripolitiske hovedprioriteringer:

1. Industrien skal ha tilgang på ren og rimelig kraft.
2. Industrien skal ha tilgang på kompetent arbeidskraft og et velorganisert arbeidsliv.
3. Industrien skal være nyskapende og utvikle og utnytte ny teknologi.
4. Industrien skal bidra til lavutslippssamfunnet.
5. Industrien skal ha god markedsadgang.
6. Industrien skal støtte opp under regjeringens beredskaps- og sikkerhetspolitikk.

Komiteen mener en grunnplanke i norsk næringspolitikk må være å skape lange norske verdikjeder fra råvare til produkt. Slik sikrer vi størst mulig verdiskaping av ressursene våre. Komiteen mener det er viktig å satse innenfor de næringene hvor vi har fortrinn, og hvor vi har etablert næringsklynger. De viktige eksportnæringene våre skal bli støttet, samtidig som vi stimulerer til ny eksport fra nye produkt og bransjer.

Komiteen viser til viktigheten av å ivareta og satse på den eksisterende fastlandsindustrien og våre lange verdikjeder som næringsmiddelindustri inkludert fisk, trebasert industri og kraftkrevende industri. Dette er industri som har vist seg å være konkurransedyktig gjennom krevende tider, i tillegg til leverandør- og forsvarsindustrien, som er i en høykonjunktur. Dette er strategisk viktig industri både for Norge og Europa.

Komiteen viser til at Norge er Europas største produsent av strategisk viktige råvarer som aluminium, silisium og manganlegeringer. Disse råvarene er essensielle byggesteiner i en fremtidsrettet, grønn og digital økonomi og i en grønn norsk industri.

Komiteen viser til at fremtidens fornybare energisystem er mer materialbasert enn dagens fossile løsninger. Norge må derfor omstilles fra å være en ren leve-

randør av fossil energi, til også å bidra med de nødvendige materialene til det grønne skiftet. Komiteen vil også støtte opp om industriens egne ambisjoner om nullutslipp og sirkulære løsninger, og bidra til at næringslivet når målene det setter.

Det grønne skiftet krever økt tilgang på mineraler. Komiteen mener naturressursene som finnes i Norge, må forvaltes godt, gjennom lukkede materialkretsløp. Norge må ta i bruk de eksisterende ressursene som finnes i avfall og sidestrømmer. Komiteen mener Norge må bidra til å utvikle våre landbaserte mineralressurser, og uttak må skje med minst mulig naturinngrep og miljøbelastning.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, viser til at Norge har verdensledende maritime aktører som sikrer arbeidsplasser, velferd og betydelige ringvirkninger i de maritime klyngene. Slik har det vært i årtier, og dette flertallet vil bidra til at det maritime næringslivet kan forsterke sin innovasjonskraft og posisjon lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Det maritime næringslivet i fremtiden skal være grønt, nyskapende og kreativt.

Dette flertallet vil også peke på at tjenester fra verdensrommet står sentralt for å dekke viktige samfunnsbehov, i tillegg til å sikre norske utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitiske interesser. Norge har, med verdens nest eldste romlov og oppskyting fra Andøya i årtier, historiske og komparative fortrinn for å bygge en romindustri i verdensklasse.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at Norge har en lang og stolt industrihistorie, og at industribedrifter skaper arbeidsplasser og aktivitet i små og store lokalsamfunn over hele landet. Dette flertallet er kjent med at det går godt i store deler av norsk industri, men at den geopolitiske situasjonen har endret seg betydelig de siste årene. Dette flertallet er opptatt av at dette gir nye utfordringer, men også nye muligheter.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, ser det derfor som viktig at regjeringen har lagt fram en ny industrimelding nå, og merket seg at det var stor tilslutning til dette også på den åpne høringen i komiteen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker betydningen av regjeringens aktive næringspolitikk, som skal sikre gode, forutsigbare og stabile rammebetingelser og legge til rette for at industrien kan utvikle seg i hele landet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne vil peke på at alle hovedprioriteringene i regjeringens industrimelding er rimelig ukontroversielle, og lett å slutte seg til. Utfordringen er at meldingen er lite konkret på hvordan disse hovedprioriteringene skal nås, og at politikken regjeringen har ført de siste årene, faktisk går i feil retning. Det gjelder blant annet tilgang på arbeidskraft, tilgang på kraft, utvikling av ny teknologi og klimamål og lavutslippssamfunnet.

Disse medlemmer viser videre til utdypende merknader under de ulike delkapitlene i denne innstillingen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne vil at Norge skal være en aktiv og strategisk partner i det felles europeiske industriløftet. Norges industripolitikk må derfor innrettes på en måte som bidrar til å nå målene europeiske land i fellesskap har satt seg. Rammebetingelsene for industrien må tilpasses den globale konkurransesituasjonen som industrien i Europa står overfor, og harmoniseres med våre viktigste handelspartnere og allierte. Dette gjelder også behovet for å utdanne og tiltrekke oss kompetent arbeidskraft.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne merker seg at næringslivet i våre naboland de senere årene har endret seg betydelig i retning store og små selskaper basert på avansert forskning og IKT. I samme periode er norsk næringsliv og særlig industri lite endret fra «sardinboksøkonomien», olje, fisk og metall, som har dominert Norge i mange tiår. Dette medlem viser til at regjeringens Meld. St. 16 (2024–2025) Industrien i stor grad legger opp til å videreføre den tradisjonelle norske kraft- og råvarebaserte industristrukturen, fortsatt med oljesektoren som dominerende i overskuelig framtid. Ut over etablerte klimatiltak fremmer meldingen få virkemidler som vil utvikle norsk industri i mindre kraft- og ressursavhengig og mer sirkulær og kunnskapsbasert retning.

Dette medlem mener det er økende grunn til bekymring for den norske industriens konkurransekraft mot teknologisk stadig mer avansert og ressursmessig effektivt næringsliv i naboland. Konkurransen kan bli enda mer krevende etter hvert som den internasjonale situasjonen trolig vil gjøre det nødvendig at Norge integreres betydelig sterkere i EU-markedet.

3.1 Skatte- og avgiftssystemet, konkurransepolitikk og forenklingsarbeid som rammevilkår

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Ven-

streparti vil vise til at investeringene i fastlandsbedriftene har vært på et historisk høyt nivå i denne regjeringsperioden. Lav arbeidsledighet og veksten av arbeidsplasser i det private næringslivet er viktige tegn på at det er gode vilkår for å starte og drive selskaper i Norge. Videre viser disse medlemmer til undersøkelsen Global Entrepreneurship Monitor og Innovasjon Norge, som viser at det er ny rekord i antall unge som er involvert i entreprenørskap i Norge, og at aldri før har en så stor andel av befolkningen vært involvert i en oppstartsbedrift. Norske oppstartsbedrifter går oftere inn i sektorer med høye marginer og gode muligheter for internasjonal vekst. Nordmenn har også de mest optimistiske fremtidsutsiktene til å skulle starte egen bedrift, og mener Norge er et enkelt land å gjøre nettopp dette.

Disse medlemmer viser til at de siste årene har verden opplevd den største inflasjonen siden jappetiden, men at Norge likevel har klart å holde arbeidsledigheten på et stabilt lavt nivå – også etter svært mange rentehevinger. Disse medlemmer vil påpeke at dette ikke har skjedd av seg selv, men som følge av trygg økonomisk styring.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet understreker betydningen av at regjeringen prioriterer å føre en aktiv konkurransepolitikk som fremmer grønn innovasjon og bærekraftig omstilling, og som legger til rette for private investeringer og videre vekst i industrien. En forutsigbar skatte- og avgiftspolitik, som gir gode rammevilkår for arbeid og verdiskaping i hele landet, er også viktig.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at innretningen på skatte- og avgiftssystemet har stor betydning for utviklingen av industri og næringsliv. Et godt utformet skattesystem vil legge til rette for investeringer og vekst og bidra til høy yrkesdeltakelse. Disse medlemmer viser til at et skattesystem som legger til rette for vekst og verdiskaping, vil legge grunnlaget for høyere skatteinntekter over tid og gi et bedre grunnlag for finansiering av fremtidig velferd og tjenesteproduksjon.

Disse medlemmer merker seg at regjeringen har som mål å føre en forutsigbar skatte- og avgiftspolitik. Disse medlemmer vil imidlertid bemerke at skattepolitikken under regjeringen Støre har vært preget av betydelig uforutsigbarhet. Siden 2021 har regjeringen innført nye skatter, midlertidige skatter og skatter med tilbakevirkende kraft. Disse medlemmer viser til at skatten på arbeidende kapital er om lag doblet på kort tid, og at dette er en av grunnene til at svært mange bedriftseiere har valgt å flytte fra landet. Over tid er det svært uheldig for videre utvikling av næringslivet at norsk privat kapital flytter ut av landet.

Disse medlemmer viser i denne sammenheng til en fersk masteroppgave fra NHH (2024), der forfatterne Aasnæs og Ruhs vurderer betydningen av lokal kapital for investeringer i Norge, såkalt home bias. Aasnæs og Ruhs finner at, dersom man ekskluderer Statens pensjonsfond utland, viktigheten av lokal kapital er omtrent fire ganger høyere enn tidligere estimert. Konklusjonen av dette er at formuesskatt kan ha sterkere negative virkninger på nasjonal kapitaltilgang og investeringsnivå enn tidligere antatt, særlig i en verden med begrenset kapitalmobilitet.

Disse medlemmer vil videre vise til at store endringer i rammevilkårene har bidratt til at flere utenlandske investorer har valgt å selge seg ut av Norge, med henvisning til at den politiske risikoen er for høy. Det bidrar til at lokal privat kapital blir enda viktigere.

Disse medlemmer vil videre vise til at stadig flere gründere velger å flytte fra landet for å bygge bedriftene sine fra utlandet fremfor Norge. Dette skyldes i stor grad innretningen av det norske skattesystemet. Dagens forretningsmodeller er i langt større grad enn før basert på at selskapene fokuserer på vekst fremfor inntjening. Et skattesystem som skattlegger teoretiske papirverdier som om de var realiserte inntekter, gjør det dermed vanskeligere å bygge bedrifter fra Norge.

Disse medlemmer vil også peke på at innstrammingene i utflyttingsskatten som ble innført i 2024, har bidratt til mindre mobilitet blant gründere og bedriftseiere. Utflytterskattens krav om realisering av gevinster innen tolv år gjør at aksjonærer kan bli tvunget til å foreta disposisjoner som ikke er i selskapets interesse, og som de ikke ville ha blitt pålagt dersom de fortsatt bodde i Norge. I kombinasjon med en exit-utbytteskatt opp mot 100 pst. vil det i praksis bli nesten umulig å flytte ut av landet for de som allerede har eierskap til solide bedrifter. Summen av utflytterskatt og formuesskatt på arbeidende kapital gjør imidlertid at det blir svært attraktivt å flytte fra landet for å bygge nye bedrifter fra andre land, og at det blir betydelig vanskeligere å tiltrekke seg talent og kompetanse fra utlandet til Norge.

Disse medlemmer mener Norge må ha ambisjon om å være det mest attraktive landet i Europa å starte og drive bedrift i. For å realisere denne ambisjonen må rammevilkårene, herunder skatte- og avgiftspolitikken, samlet sett være minst like gode som i våre naboland.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne mener at Norges samarbeid med EU er en viktig rammebetingelse for norske industribedrifter. Det er nødvendig med en langt mer aktiv oppfølging av ulike typer EU-regelverk som berører industrien og norske interesser. I kjølvannet av Draghi og Letta-rapportene jobber EU nå med en rekke ulike planer og tiltak som skal bidra til økt pro-

duktivitet, bedre innovasjonsevne, sterkere digital satsing, mindre rapportering og byråkrati, en sterkere forsvarsindustri og et indre marked med færre barrierer for effektiv samhandling på tvers av landegrensene. Disse medlemmer vil understreke at det er svært viktig at norske industribedrifter ikke havner på utsiden av regelverk, forsknings- og innovasjonssamarbeid og industrielt relaterte programmer, og det forventes at regjeringen er mer proaktiv i forkant av endelige beslutninger i EU som er viktige for norske interesser, og at det jobbes med et mål om mest mulig samtidig ikrafttredelse av regelverk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at regjeringen Støre over lengre tid har jobbet målrettet med å sikre norske interesser på eksportmarkedene, og at dette er et arbeid som prioriteres svært høyt.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne vil videre påpeke at det er svært uheldig for norske interesser når viktige rettsakter blir liggende i flere år før de gjennomføres i Norge. For mange bedrifter medfører dette en betydelig konkurranseulemppe, som i verste fall kan medføre at bedriften flagger ut til et EU-land på grunn av regjeringens sendrektighet.

Disse medlemmer mener det er behov for en reform av implementering av rettsakter fra EU. Disse medlemmer mener det for eksempel bør vurderes om Stortinget bør forelegges en foreløpig vurdering fra regjeringen av rettsakter som vurderes som EØS-relevante, før de er endelig vedtatt i EU. Det vil muliggjøre mer aktiv dialog med EU i forkant av at endelig beslutning er fattet, og en raskere implementering i etterkant.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt vil påpeke at det høyresiden omtaler som «arbeidende kapital», i all hovedsak er aksjer, og at provenyet fra denne skatten over tid i all hovedsak har økt som følge av at nordmenn har fått større formuer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til regjeringens initiativ for å starte arbeidet med et bredt forlik om viktige rammebetingelser for næringsliv og arbeidsfolk gjennom en skattekommisjon. En politisk skattekommisjon vil kunne legge grunnlaget for at partiene i neste stortingsperiode kan komme til en bredere politisk enighet om skatt som kan stå seg over tid. Samtidig vil disse medlemmer vise til at regjeringen i samarbeid med Sosialistisk Venstreparti har senket skattene for vanlige arbeidsfolk betydelig gjennom perioden, og at inntektsskatten utenom utbytteskatt er senket med om lag 11 mrd. kroner. Dis-

se medlemmer vil påpeke at det utenlandske eierskapet på Oslo børs har holdt seg på nivå med i 2019.

3.1.1 FORENKLINGER FOR NÆRINGSLIVET

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen i hele perioden har arbeidet målrettet med forenklingsarbeidet for å effektivisere ressursbruken i samfunnet og styrke konkurransekraften til norsk næringsliv. Disse medlemmer understreker betydningen av å videreutvikle gode digitale løsninger med effektive rapporteringsløsninger som reduserer samlet ressursbruk, og ser det derfor som positivt at dette står sentralt i forenklingsarbeidet fremover.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at det foregår et viktig forenklingsarbeid i EU, som også vil påvirke norske bedrifter. Det er viktig at EUs forslag om forenklinger for næringslivet gjennomføres i norsk rett så raskt som mulig, slik at norske bedrifter ikke får en ulempe sammenlignet med sine konkurrenter i EU. Disse medlemmer vil samtidig vise til at det er mye regjeringen selv kan gjøre for å forenkle for norske bedrifter, og at dette er et område der regjeringen ligger langt bak egne mål. Disse medlemmer mener dette er uheldig, og at det i noen tilfeller bidrar til at industri og næringsliv har en konkurranseulempe sammenlignet med konkurrenter i andre land.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser også til at regjeringen har vært tydelige på at forenklingsarbeidet i EU også vil gjennomføres i norsk rett og dermed også gjelde for norske bedrifter.

3.1.2 KARBONGRENSEJUSTERINGSMEKANISME (CBAM)

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne vil i denne sammenheng trekke frem prosessen rundt karbongrensejusteringsmekanismen (CBAM). Støre-regjeringen har blitt utfordret av Stortinget en rekke ganger om hva regjeringen mener om CBAM, men det var først halvannet år etter at rettsakten ble vedtatt i EU, at den norske regjeringen maktet å ta stilling. På flere av områdene CBAM omfatter, er norske industribedrifter blant de største aktørene i Europa. Det ville derfor ha vært naturlig for Norge å spille inn våre synspunkter om hvordan CBAM burde ha vært utformet tidlig i prosessen. Den muligheten glapp, og norske industriaktører må derfor jobbe for endringer og tilpasninger etter at 27 land har blitt enige om et regelverk.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne minner om at den nåværende CO₂-kompensasjonsordning for norsk industri og en kommende CBAM på et overordnet nivå har samme formål. CO₂-kompensasjonen innebærer en stor overføring til norsk industri på et nivå konkurrenter i Europa ikke er i nærheten av å få.

3.1.3 OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, understreker også den store betydningen offentlige anskaffelser har for industrien og for det grønne skiftet. Flertallet ser det derfor som positivt at det i meldingen legges vekt på hvilke krav som stilles når det offentlige skal gjøre sine innkjøp, og at det vil bli utarbeidet nye anskaffelsesregler som er enklere og fjerner byråkrati.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har merket seg at de store midlene i offentlige anskaffelser fortsatt ikke er noen betydelig drivkraft for et grønt skifte og en mer sirkulær økonomi. Flere initiativer har vært fremmet, men har vært for lite målrettet og konkrete til å dreie offentlige anskaffelser i vesentlig grønnere retning. Disse medlemmer merker seg at også regjeringens industrimelding nøyer seg med å varsle at det vil bli utarbeidet nye anskaffelsesregler, men at den avstår fra å konkretisere mål og tiltak tilstrekkelig til at det er sikkert at de nå vil få effekt.

3.2 Kraft

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre understreker betydningen av at norsk industri skal ha tilgang på ren og rimelig kraft, som et viktig konkurransefortrinn for norsk industri. Dette flertallet understreker betydningen av at kraftsystemet skal videreutvikles for å sikre rom for fortsatt industrivekst og verdiskaping.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, mener det er viktig å iverksette tiltak som kan bidra til å utnytte nettkapasiteten bedre enn i dag. I deler av landet er nettkapasiteten så anstrengt at bedrifter har fått varsel om at de ikke kan forvente økt kraftuttak fra nettet før om ti år. Dette legger begrensninger på bedriftenes evne til å omstille seg. Et eksempel er industribedrifter på Øra i Fredrikstad, som ønsker å konvertere fra gass til strøm.

Dette flertallet viser til at økt bruk av sensorikk og sanntidsdata om belastningen i strømmettene kan bidra til bedre utnyttelse av kapasiteten. Videre vil bedre utnyttelse av fjernvarmekapasiteten i de store byene, og restvarme fra industrien der det ligger til rette for dette, bidra til å avlaste strømmettene. Dette flertallet viser i den sammenheng til vedtak 78 i Innst. 64 S (2024–2025).

Dette flertallet viser videre til at det er viktig at forbrukerne har incentiver til å spre forbruket utover døgnet, for på denne måten å avlaste strømmettet. Et eksempel, fra Glitre, er illustrerende: Hvis alle i Drammen kjører elbiler og skal lade etter jobb klokken 17.00, så må kapasiteten i nettet i Drammen dobles. Dersom alle lader på natten, så er det ikke behov for å gjøre endringer i dagens nettkapasitet.

Et tredje flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, har som mål at ren og rimelig strøm skal være et konkurransefortrinn for norsk industri og næringsliv, og et gode for norske husholdninger. Uten tilgang på langsiktige og gode kraftkontrakter vil industrien over tid forvitte i Norge. Dette flertallet mener det er behov for å bygge ut betydelig mer kraft og nett i Norge, langt raskere enn i dag, for å legge til rette for utvikling og omstilling av industrien.

Dette flertallet viser til at store deler av industrien er omfattet av EUs kvotesystem. Det innebærer at industrien over tid må omstille seg. Alternativet til å legge om er for mange å legge ned eller flagge ut. Det vil være et tap for norske lokalsamfunn, og ha stor betydning for arbeidsplasser og norsk økonomi. I den geopolitiske situasjonen vi opplever nå, vil en utflytting av industrien ut av Europa også ha sikkerhetspolitisk betydning. Dette flertallet mener derfor det er svært viktig å legge til rette for at industrien har gode rammevilkår og god tilgang på rimelig kraft her i Norge. Uten god tilgang på kraft og nett kortsluttes industriens omstilling, og ellers lønnsomme investeringer vil gjøres andre steder enn i Norge.

Dette flertallet mener det må legges til rette for økt kraftproduksjon, flere effektutvidelser i eksisterende kraftverk og betydelig raskere saksbehandling i NVE. Flere aktører melder at det i dag kan ta opptil to år å få tildelt saksbehandler i NVE, og at det kan ta 6–8 år å få behandlet en konsesjonssøknad. Dette flertallet mener denne tidsbruken er uholdbar i en tid der det er behov for mer kraft og nett, raskere.

Dette flertallet viser til at det, til tross for flere ressurser til NVE, er lite tegn til bedring i situasjonen. Dette tyder på at det er behov for endringer i måten konsesjonssøknader behandles på.

Dette flertallet mener det er fullt mulig å behandle søknader raskere, uten at dette går på bekostning av ansvarlig saksbehandling.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil i denne sammenheng trekke frem at behandling av planer for utvikling og drift av petroleumsfelt går svært mye raskere enn planer for ny kraftproduksjon. Der det er vilje, finnes det åpenbart en vei.

Et fjerde flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at forsvarsindustrien i Norge har behov for mer krafttilgang for å kunne utvide produksjonen i lys av norske behov og krigen i Ukraina. Dette flertallet viser til at denne problemstillingen er tatt opp med regjeringen flere ganger, og at energiministeren har skapt inntrykk av at dette vil bli løst. I industrimeldingen varsles det imidlertid at regjeringen vil «arbeide med» hvordan forsvarsindustri skal prioriteres ved tilknytning til nettet. Dette flertallet mener regjeringen må være helt tydelig på at denne problemstillingen skal løses.

Dette flertallet mener det er viktig å få frem sammenhengen mellom tilgang på kraft og nett og utvikling av norsk industri og næringsliv. De fleste av Norges industrisamfunn er tuftet på tilgang på kraft. I fortsettelsen har eksisterende industri behov for mer kraft for å kunne være konkurransedyktige. Det er derfor svært viktig at også lokale politikere og lokale industribedrifter bidrar til å øke forståelsen for behovet for mer kraftutbygging fremover.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne vil i denne sammenheng påpeke at subsidiering og billigere innsatsfaktorer enn konkurrenter sjelden skaper konkurransekraft i det lange løp. Et ensidig fokus på mye og billig kraft til norsk industri vil stimulere til mindre effektivitet og innovasjon i norsk industri enn i konkurrerende industri som tvinges til økt effektivitet og innovasjon pga. høyere strømpriser. Fornybar kraft er en svært verdifull råvare og dessuten et produkt fra en viktig del av norsk industri, nemlig kraftselskaperne. Det er dårlig næringspolitikk og dårlig samfunnsøkonomi å planlegge for at en slik ressurs skal holdes kunstig billig.

Et femte flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, viser til at havvind har et stort potensial som fremtidig kilde til kraft, industriutvikling og arbeidsplasser. Det er allerede en god del eksport fra leverandørindustrien til havvindbransjen internasjonalt.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at statsminister Støre, i begynnelsen av stortingsperioden 2021–2025, lovet et taktskifte i kraftpolitikken. Disse medlemmer vil påpeke at statsministeren har levert på dette. I følge NVEs kvartalsrapporter for kraftproduksjon ble det i perioden 2013–2021 gitt konsesjon til 16 TWh med ny kraftproduksjon. Under regjeringen Støre er det gitt konsesjon til 0,5 TWh ny kraftproduksjon. Dette representerer unektelig et taktskifte.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne mener det er viktig at fremtidige utbygginger innrettes slik at de minimerer behovet for offentlig støtte. Det er potensial for å bygge ut tre ganger så mye bunnfast havvind enn det som så langt er utlyst i området før kjent som Sørliche Nordsjø II, men fremtidige bunnfaste utbygginger i dette området må bygges ut med hybridkabler som gir inntekter til fellesskapet og gir operatørene bedre muligheter for å utvikle kommersielle prosjekter. Flytende havvind er fremdeles svært kostbart, og fremtidige prosjekter må derfor innrettes for å bidra til læring, teknologiutvikling og lavere kostnader over tid.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre vil for øvrig vise til alle de forslag som er fremmet i energi- og miljøkomiteen de siste fire årene for å bidra til raskere utbygging av mer kraft og nett.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at den store økningen i forespørsler om tilknytning til strømmettet begynte rundt 2017. Disse medlemmer viser videre til at arven etter åtte år med regjeringen Solberg var at all konsesjonsbehandling av vindkraft var stanset, strømprisene var på full fart oppover, det var mangel på nettkapasitet i store deler av landet og lite ny kraft til behandling. Disse medlemmer viser videre til at situasjonen nå er en helt annen – strømprisene er på vei ned mot normale nivåer, vi hadde det nest høyeste kraftoverskuddet noensinne i 2024 og det er stor pågang av kraft- og nettprosjekter.

Disse medlemmer viser til at fremover vil det bli flere konsesjoner som øker kraftproduksjonen og effektkapasiteten i Norge. Disse medlemmer viser til at alle sakene om opprustning, utvidelse eller utbygging av ny stor vannkraft som var inne hos NVE ved utgangen av 2024, kan totalt potensielt styrke kraftsystemet med om lag 2 400 MW installert kapasitet. Det tilsvarende tallet for vindkraft, inkludert prosjektene som inngår i behandlingen i Finnmark, ligger på om lag 5 000 MW. NVE har i tillegg mottatt flere nye prosjekter om både vind og større vannkraft så langt i 2025.

Disse medlemmer viser også til at statistikk fra NVE viser at det er en økt aktivitet i kraftbransjen og et

økende tilfang av søknader om utbygging av fornybar energi. Etter et bunnivå på investeringer i ny kraftproduksjon i 2023 viser SSBs anslag for 2024 en positiv utvikling, med en forventet økning på 29,5 pst. i investeringer innen produksjon av elektrisitet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt peker på at tilgang på rimelig fornybar kraft må være et konkurransefortrinn for norsk næringsliv også i fremtiden, samt et gode for norske husholdninger. Uten økt produksjon av ren kraft vil vi heller ikke nå klimamålene.

Disse medlemmer peker på at dersom vi skal sikre videre utvikling av industrien i Norge, må vi bygge mer energiproduksjon og et bedre strømmnett. Tempoet i konsesjonsprosessene må økes. Disse medlemmer mener videre at det er helt nødvendig med en styrking av nettselskapene sine muligheter for tidlig samhandling med lokale interesser og myndigheter for å benytte nåværende nett på en bedre måte. Det må tilrettelegges for bedre utnyttelse av strømmettet og forenkling av konsesjonsprosessene for å få raskere nettutbygginger, uten at det går utover den lokale medvirkningen. Tydeligere prioritering av kraften gjennom vurdering av samfunnsnytte, realismen i prosjektene og avgrensing av tiden aktører kan holde av kraft uten å realisere prosjektet, er viktige moment.

Disse medlemmer viser til viktigheten av energieffektivisering, at strømmen brukes smartere, og at vi legger godt til rette for økt produksjon av lokal energi. Solceller, termisk energi og bioenergi er eksempler på lokale energikilder som kan realiseres raskt, som vil kunne bidra til å avlaste strømmettet og redusere presset på sårbar natur.

Disse medlemmer viser videre til at industrien i Norge har hatt lavere energikostnader enn sine konkurrenter i Europa. Tilgangen på kraft til lavere priser er hovedårsaken til at vi fortsatt har mange industribedrifter innen kraftintensiv industri.

Disse medlemmer vil understreke at målsettingene til flere av partiene om å knytte oss nærmere til EU sitt energimarked derfor står i direkte motstrid til målet om å sikre den norske industrien lavere og mer stabile priser enn konkurrentene, og vil dersom den blir gjennomført, true eksistensen til norsk kraftforedlende industri.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet peker på at EU sine regler, forsterket gjennom tredje energimarkedspakke, gjør det forbudt for Norge å regulere og begrense eksporten av strøm gjennom utenlandskablene ut ifra prishensyn. Dette gir ustabile strømpriser. Norge har lang erfaring med kraftutveksling med nabolandene våre. Det har bidratt til forsyningssikkerhet og relativt stabile og forutsigbare strømpriser, men de siste

utenlandskablene økte eksportkapasiteten kraftig. Regelverket og avtalene tilknyttet kablene som ble undertegnet av regjeringen Solberg, inkludert tredje energimarkedspakke, har skapt mer ustabilitet. Disse medlemmer mener vi må ha en regulert utveksling av strøm gjennom likestrømkablene. Slik kan vi ivareta våre nasjonale interesser, sikre norsk industri lave og stabile kraftpriser og redusere prissmitten fra Europa.

Disse medlemmer viser i denne forbindelse til Senterpartiet og Rødts forslag i Innst. 196 S (2024–2025) om nei til EUs fjerde energimarkedspakke, i Innst. 198 S (2024–2025) om kontroll over strømeksporten og i Innst. 231 S (2024–2025) Statkraft og mer vannkraftutbygging – alle forslag som vil sikre mer kraft til lavere priser, for både folk, industri og næringsliv.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til Stortingets behandling av fire representantforslag om stans av elektrifisering av Hammerfest LNG (Melkøya) og alternative energiløsninger, jf. Innst. 221 S (2024–2025). Disse medlemmer merker seg at ingen forslag om alternativer til elektrifisering fikk flertall, og at regjeringens prosjekt om å elektrifisere Melkøya med kraft fra land derfor vil bli gjennomført. Elektrifiseringen vil kreve omtrent 3,6 TWh. Dette er kraft oljeindustrien har både teknologi og økonomi til å skaffe selv, for eksempel gjennom gasskraft med CCS, i samsvar med denne industriens store vektlegging av CCS som løsning. Disse medlemmer er overrasket over en industripolitikk som går ut på å ta denne kraften fra annen industri og næringsliv i Finnmark, som det er viktig å bygge opp, men som nå vil slite med krafttilgang.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at regjeringen i industrimeldingen foreslår å videreføre CO₂-kompensasjonsordningen for industrien. CO₂-kompensasjonsordningen kompenserer kraftkrevende og konkurranseutsatt industri for økte kraftpriser som følge av økte klimavotepriser i Europa. CO₂-kompensasjonsordningen for industrien koster staten inntil 7 mrd. kroner årlig, 60 pst. av støtten, eller inntil 4,2 mrd. kroner, gis uten noen form for klima- eller energieffektiviseringskrav.

Disse medlemmer har merket seg at EU anbefaler at CO₂-kompensasjonen i hvert land ikke skal utgjøre mer enn 25 pst. av landenes inntekter fra salg av CO₂-kvoter (DN 12. august 2024). Den norske CO₂-kompensasjonsordningen ligger langt over dette, og ingen andre europeiske land er i nærheten av å gi like stor CO₂-kompensasjon til industrien som Norge. Det er, etter disse medlemmers syn, problematisk.

Disse medlemmer er fornøyd med at regjeringen har besluttet å innføre CBAM-forordningen med mål

om ikraftttredelse fra 2027. Disse medlemmer vil imidlertid understreke at hovedhensikten med CBAM er det samme som hovedhensikten med CO₂-kompensasjonsordningen: Å hindre karbonlekkasje ved at kraftkrevende industri flagger ut til land med svakere klimareguleringer. Disse medlemmer mener derfor at rasjonale bak CO₂-kompensasjonsordningen for industrien svekkes betydelig når CBAM innføres i norsk rett.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om gradvis å fase ut CO₂-kompensasjonsordningen for industrien, med mål om full utfasing når CBAM-forordningen har trådt i kraft i Norge.»

3.2.1 FORSYNINGSSIKKERHET

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, vil påpeke at Norges forsyningssikkerhet er tett knyttet til våre naboland. Norge har et svært vær-avhengig kraftsystem, der tilsiget til norske vannmagasiner kan variere med opp mot 50–60 TWh mellom et tørt og vått år. Til sammenligning er normalårsproduksjonen i Norge rundt 150 TWh. Dersom det skulle oppstå situasjoner med kaldt og tørt vær over lengre perioder, er Norge derfor svært sårbare. Ettersom vi nå er i en situasjon med få nye konsesjoner til ny kraftproduksjon, og et økende kraftbehov, vil vi alt annet like være enda mer avhengige av å kunne utveksle kraft med våre naboland i situasjoner med lite vann i norske magasiner.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre vil derfor advare mot å trekke forhastede konklusjoner knyttet til eventuell fornyelse av de eldste kablene til Danmark, som nå er i ferd med å gå ut av tiden. Det er viktig at vi har god kunnskap om hvordan det norske kraftsystemet, og ikke minst prisene i prisområde NO2, vil påvirkes av om mellomlandforbindelsene til Danmark fornyes eller ikke.

3.2.2 NORGESPRIS

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne er bekymret for at regjeringens innretning på forslaget om Norgespris på strøm vil bidra til økt press på strømmettene fordi incentivene til å spre forbruket til tider på døgnet når strømprisene normalt er lavere, vil bli mindre. Videre er disse medlemmer bekymret for at Norgespris vil bidra til høyere priser og større belastning for bedrifter og industri som ikke har tilgang på langsiktige kraftkontrakter.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Rødt er bekymret for at Arbeiderparti-regjeringen sin utforming av «norgespris» vil ramme bedrifter og industri som ikke får delta i ordningen. Det er derfor svært viktig at også næringslivet får inngå i Norgesprisordningen.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til at regjeringens varslede Norgespris kan koste staten svært dyrt over tid, og at ordningen vil innebære tung subsidiering av strømforbruket til svært mange som ikke trenger det. En særlig uheldig effekt av Norgespris er akutt fall i omsetningen til leverandører av småskala fornybarløsninger, som solceller, varmepumper mm. Denne sektoren er under oppbygging, har potensial for å skape mange arbeidsplasser og burde bli et viktig redskap for å kutte utslipp i Norge. Norgespris og annen strømsstøtte som gis etter forbruk, napper tepet vekk under hele denne sektoren, og er svært kortsiktig næringspolitikk.

Dette medlem viser til Miljøpartiet De Grønnes forslag om å innføre en rettferdig strømsstøtte som stimulerer til strømsparing, jf. Dokument 8:136 S (2024–2025), som skal behandles på Stortinget denne våren.

3.3 Arbeidskraft og kompetanse

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, viser til at norsk industri over tid har vist seg å være svært omstillingsdyktig. Det skyldes blant annet at vi i Norge har svært gode fagarbeidere, investerer tungt i ny teknologi, effektivisering og forbedring, og at trepartsmodellen har bidratt til forståelse for nødvendig omstilling.

Flertallet vil påpeke at arbeidskraft er en knapp ressurs i Norge. Satsing på kompetanseutvikling og rekruttering av gode fagarbeidere må derfor fortsette.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, merker seg den positive utviklingen i antallet søkere til yrkesfag. Dette flertallet viser til at det i flere sektorer av norsk industri er en høy etterspørsel etter høykompetent arbeidskraft. Dette flertallet er derfor opptatt av å gi yrkesfagelever mulighet til å ta høyere yrkesfaglig utdanning på fagskolene. Dette flertallet mener en heving av ambisjonene innen høyere yrkesfaglig utdanning vil bidra til å tette kompetansegapet i samfunnet, og til ytterligere å øke yrkesfagenes attraktivitet.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre og Miljøpar-

tiet De Grønne, vil samtidig påpeke viktigheten av å være fullt ut integrert i et felles europeisk arbeidsmarked. I oppgangstider gjør dette det lettere å skalere opp aktiviteten raskt, og i nedgangstider vil mange finne andre jobber i andre deler av det europeiske arbeidsmarkedet.

Et fjerde flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, mener at sterk samhandling mellom næringslivet og utdanningsinstitusjonene er viktig for å sørge for at næringslivets etterspørsel etter fagkompetanse innfris, og at norske studenter og elever kommer inn i verdiskapende arbeid etter endt utdanning.

Et femte flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, vil understreke den store betydningen som kompetansen til norske industriarbeidere har for at industrien i Norge kan lykkes, og hvor viktig det er at industrien sikres gode fagarbeidere med god kompetanse og ferdigheter også i framtida. Dette flertallet understreker også hvor viktig den norske samfunnsmodellen er for å styrke konkurranseevnen i industrien, og et velfungerende trepartssamarbeid.

Et sjette flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, viser til at regjeringen i meldingen kommer med flere tiltak for kompetanseutvikling i industrien, og at det vektlegges å få flere i arbeid gjennom en aktiv arbeidsmarkedspolitikk.

Dette flertallet vil påpeke at Norge har lang tradisjon for å bygge næringer på norske lønns- og arbeidsvilkår. Dette flertallet mener at de foreslåtte endringene i Prop. 88 L (2024–2025) vil bidra til et løft for sjøfolk i norske farvann, og med dette hindre at norsk arbeidskraft skyves ut fra aktivitet i norske farvann, slik man ser tendenser til i dag. Dette flertallet vil peke på at 1/3 av innenrikstransporten mellom norske havner skjer med skip med bekvemmelighetsflagg i dag, og at det for dette flertallet er et bærende prinsipp at aktivitet som utøves i det norske arbeidsmarkedet, skjer med norske lønnsvilkår. Dette flertallet merker seg også innspillet fra LO under høringen om at innovasjon i større grad må kobles til kompetansen som finnes blant de ansatte.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne vil samtidig peke på at vi har en realfagskrise i Norge, og at dette over tid vil kunne gå utover

industriens evne til å rekruttere personer med relevant kompetanse.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil påpeke at regjeringen Støres innstramminger i innleieregelverket rammer enkelte bransjer hardt. Bedrifter med store svingninger i arbeidskraftbehov kan ikke ha et antall fast ansatte som er tilpasset konjunkturtoppene. Det vil ikke være økonomisk bærekraftig for bedriftene. Det er derfor helt nødvendig at bedriftene har fleksibilitet til å leie inn ansatte etter behov. Regjeringens innstramminger viser at regjeringen har liten forståelse for bedriftenes situasjon.

Disse medlemmer viser også til regjeringens foreslåtte endringer i allmenngjøringsloven og petroleumsloven, Prop. 88 L (2024–2025). De foreslåtte endringene vil innebære en kostnadsøkning og økt administrativ byrde for norske industriaktører som frakter varer sjøveien eller opererer på norsk sokkel. Forslagene vil etter all sannsynlighet også stride mot EØS-avtalen, noe som er uheldig og sender et dårlig signal til vår viktigste handelspartner. Disse medlemmer viser til Norges Rederiforbunds konsekvenskartlegging av forslaget, som viser at sysselsettingseffekten for norske sjøfolk vil være negativ. Disse medlemmer mener på bakgrunn av dette at det er svært uheldig at regjeringen fremmer forslag som vil være fordyrende, administrativt krevende og bidra til en konkurranseulempe for norsk industri og maritim næring. Forslaget står tydelig i strid mot de ambisjoner som regjeringen har formulert i Meld. St. 16 (2024–2025) Industrien – konkurransekraft for en ny tid.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne understreker at norsk næringslivs mest grunnleggende utfordring er mangel på og konkurranse om kompetent arbeidskraft. På oppdrag fra LO og NHO utredet Oslo Economics i 2022 kunnskaps- og kompetansebehovet for nye, grønne verdikjeder i Norge. Rapporten konkluderte med at det grønne skiftet i Norge kan mangle 115 000 arbeidstakere i 2030. Denne arbeidsstyrken kan ikke produseres i tillegg til dagens arbeidsstyrke. Den må hentes fra eksisterende næringer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets gjentatte forslag om å knytte en del av universitets- og høyskolesektorens finansieringssystem til hvor mange studenter som faktisk får relevant jobb etter endt studie. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet i regjering fra 2013 til 2020 sørget for å løfte yrkesfagenes status i samarbeid med partene i arbeidslivet, gjennom blant annet å øke lærlingtilskuddet, krav om lærlinger i offentlige anbud og tidligere spesialisering.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til Miljøpartiet De Grønnes Strategi for sluttfasen til norsk olje og gass, som målrettet vil frigjøre den arbeidskraften det grønne skiftet trenger i Norge. Så lenge petroleumssektoren fortsatt stimuleres sterkt og har høyere lønnsevne enn andre bransjer, vil sektoren holde på arbeidskraften som burde gått inn i de nye, men mindre betalingsdyktige, grønne industriene.

Dette medlem vil påpeke at regjeringens industrimelding ikke fremmer tiltak som vil endre det den nevnte Oslo Economics-rapporten dokumenterer: at det ikke vil vokse fram et grønt skifte på oljenæringens skuldre, men snarere at det grønne skiftet vil slite i oljesektorens skygge.

3.4 Markeder

Komiteen viser til at Norge er en liten, åpen økonomi som er svært avhengig av god markedsadgang. Det aller meste av vår industriproduksjon går til eksport, og det meste av vårt varekonsum kommer fra import. Mange av innsatsfaktorene i industrien er også importert. På samme vis er mye av vår industriproduksjon viktige innsatsfaktorer i andre lands industriproduksjon. Et eksempel på dette er aluminiumsindustrien i Norge, som er svært viktig for blant annet tysk bilindustri.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, mener at det er svært viktig at regjeringen prioriterer arbeidet med å inngå frihandelsavtaler med land utenfor Europa gjennom EFTA. Frihandelsavtalen med India ble nylig enstemmig bifalt i Stortinget, og Norge har nå 33 handelsavtaler med 44 land og territorier utenfor EU. Dette flertallet vil imidlertid understreke viktigheten av å holde god fremdrift i forhandlinger om ytterligere frihandelsavtaler gjennom EFTA.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, viser til at mesteparten av Norges eksport går til Europa. EØS-avtalen er derfor en bunnplanke for norsk eksportindustri og svært viktig for norske interesser, og den klart viktigste av de rundt 100 avtalene Norge har med EU. Disse medlemmer mener EØS-avtalen er viktig for å sikre norske arbeidsplasser i en krevende og usikker geopolitisk situasjon.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, vil påpeke at det er viktig for norsk industri og norske bedrifter at Norge i så stor grad som mulig har samtidig ikrafttreden med EU av EØS-rettsak-

ter som er sentrale for å ivareta næringslivets interesser og behov. Dette flertallet mener det i mange tilfeller vil være en konkurranseulemp dersom norske bedrifter i årevis må forholde seg til helt ulike regelverk i Norge og EU.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne ser det også som viktig å målrette eksportsatsingen inn mot viktige markeder.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at norsk industri er helt avhengig av handel og god markedsadgang for å selge sine varer, og er tilfreds med at regjeringen legger ned stor innsats i arbeidet med å sikre markedsadgang for norske bedrifter og beskytte norske arbeidsplasser mot handelskrig. Disse medlemmer merker seg at regjeringen arbeider tett med norske bedrifter for å hindre at Norge rammes av beskyttelsestiltak fra EU som følge av amerikansk toll, og gjennom internasjonalt samarbeid og tett kontakt med nordiske og europeisk land.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt vil understreke viktigheten av handel og markedsadgang for norsk industri, men mener at nasjonal kontroll over egne ressurser må være grunnpilaren for å sikre langsiktighet, bærekraft og verdiskaping i industrien.

Disse medlemmer mener meldingen i for liten grad tar hensyn til behovet for å styrke nasjonal kontroll over norske ressurser, og i for stor grad viser til EØS-avtalen og EU-direktiv som løsninger. Disse medlemmer mener fokuset i større grad burde ligge på å fremme norske interesser og konkurransefortrinn, eksempelvis i spørsmålet om krafttilgang for industrien.

Disse medlemmer vil understreke at EØS-avtalen i mange tilfeller begrenser Norges mulighet til å ivareta egne nasjonale interesser. Videre vil disse medlemmer minne om Norges adgang til å bruke reservasjonsretten i EØS-avtalen aktivt for å beskytte norske interesser.

Disse medlemmer vil minne om at Norge de siste årene har inngått flere frihandelsavtaler som har sikret bedre markedstilgang enn det EU har oppnådd. Disse avtalene har vært mulig å forhandle frem gjennom Norges medlemskap i EFTA, og ville ikke vært mulig dersom Norge var medlem av EU, da EU har sine egne handelsprioriteringer og avtaler. Disse medlemmer mener dette med all tydelighet viser at Norge kan oppnå bedre handelsvilkår og større fleksibilitet ved å stå utenfor EU, samtidig som vi sikrer nasjonal kontroll over våre ressurser og ivaretar norske interesser.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne slutter seg til regjeringens understreking av

hvor viktig markedstilgang er for industrien, i en tid med stor internasjonal usikkerhet og omveltninger. Dette medlem merker seg bekymringen for at norsk industri skal bli rammet av beskyttelsestiltak EU eventuelt innfører som svar på økt toll fra USA, og stiller seg derfor uforstående til at regjeringen har tatt så entydig avstand fra en mer aktiv tilnærming til et forpliktende samarbeid med EU. En internasjonal situasjon der både USA og Kina blir mer aggressive motstandere i det internasjonale markedet, vil gjøre EU til en enda viktigere handelspartner enn i dag. EØS-avtalen ivaretar mange norske interesser, men hvis en internasjonal handelskonflikt utvikler seg videre, kan EU se seg nødt til å skjerpe skillet mellom ytre konkurrenter og reelle medlemmer av fellesskapet. Dette medlem mener det kan bli avgjørende for norsk industri at Norge starter prosessen for å tilnærme seg EU mer, og ikke havner på utsiden av en slik utvikling.

3.5 Kapital

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, understreker betydningen av velfungerende kapitalmarkeder, og ser det som viktig at regjeringen arbeider for å sikre industribedrifter god tilgang til finansiering.

Flertallet merker seg at regjeringen varsler at den vil følge med på utviklingen av virkemidler i EUs programvirksomhet og vurdere tilknytning til nye virkemidler, noe som er viktig for å sikre norske industribedrifter konkurransedyktige rammebetingelser.

Flertallet viser til oversikten over virkemidler som er relevante for industrien i Norge, som er gjengitt i industrimeldingen. Flertallet mener det er behov for å fornye, forenkle og forbedre virkemiddelapparatet for å sikre at det blir mindre byråkratisk, enklere å administrere og lettere tilgjengelig for de aktørene som er i målgruppen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at regjeringen i denne perioden har ført en aktiv næringspolitikk for å sikre industripolitiske mål. Gjennom «Veikart for Grønt industriløft» og «Veikart 2.0 for Grønt industriløft» la regjeringen frem planer for å skape arbeid og kutte utslipp.

Disse medlemmer mener at staten skal være en pådriver og en aktiv tilrettelegger i utviklingen av ny, lønnsom industri. Privat kapital skal lede an, og regjeringens mål er å mobilisere mest mulig privat kapital til gode bedriftsøkonomisk lønnsomme prosjekter innenfor grønn industri. Det bør derfor være de private aktørene som må være i front for å vurdere mulighetene for vekst og lønnsomheten og risikoen i de ulike markedene. Samtidig vil regjeringen bidra til å få i gang nye næ-

ringer som støtter opp om omstillingen, for eksempel havvind, som bidrar til fornybar kraft.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre merker seg at regjeringen er tilfreds med kapitalmarkedet i Norge, og at det i hovedsak fungerer godt. Disse medlemmer vil imidlertid påpeke at det er rom for forbedringer. En sterk finansnæring er viktig for hele næringslivet, og særlig i distriktene er det grunn til å tro at lokal privat kapital er svært viktig for utvikling av mindre industribedrifter og andre oppstartsbedrifter. Formuesskatten på arbeidende kapital, som under regjeringen Støre er doblet, bidrar alt annet like til mindre tilgjengelig lokal risikokapital.

Disse medlemmer merker seg at regjeringen i finansmarkedsmeldingen ikke fremmer noen ambisjoner om å styrke finansnæringen i Norge, til tross for at flere institusjoner har varslet at de flagger ut hele eller deler av virksomheten fra Norge på grunn av særnorske reguleringer og dårligere rammevilkår enn våre naboland. Disse medlemmer frykter at utviklingen over tid vil svekke den norske finansnæringen, og bidra til et svakere tilbud til norske bedrifter og investorer, alt annet likt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener regjeringens aktive næringspolitikk, gjennom stadige politiske bestillinger gjennom de ulike virkemidlenes oppdragsbrev, skaper uforutsigbarhet i næringslivet og svekker markedsmekanismene. Disse medlemmer mener stabile rammevilkår, lavere skatter og færre reguleringer skaper en sterkere grobunn for vekst og verdiskaping enn statlige overføringer og aktiv næringspolitikk. Disse medlemmer mener markedsmekanismene er førende for innovasjon og utvikling, og at næringslivet vil ha nytte av redusert politisk innblanding. Disse medlemmer mener derfor at industrien og næringslivet vil være tjent med å redusere eier- og næringsbeskatningen, og samtidig redusere overføringene fra det næringsrettede virkemiddelapparatet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til en internasjonal handelssituasjon der Kina har skaffet seg et forsprang ved hjelp av store statlige investeringer i industri, og der USA og EU følger opp med lignende tiltak. Disse medlemmer tar til etterretning regjeringens varsel om å sikre industrien god finansiering, og vil advare mot en industripolitikk som undervurderer konsekvensene av at ny industri og nytt næringsliv stopper opp på grunn av kapitaltørke og manglende offentlig risikovilje.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne mener at offentlig risikokapital til ny industri er strategisk nødvendig for å styrke mangfold og konkurransekraft i Norges nåværende ganske ensidige næringsliv.

3.6 Forskning og utvikling

Komiteen viser til at forskning og utvikling er sentralt for industriens omstillingsevne og konkurransekraft, og at det er viktig med økt samhandling mellom industrien og relevante forsknings- og kompetanseinstitusjoner.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne vil samtidig påpeke at regjeringen ikke har prioritert forsknings- og utviklingsarbeid de siste fire årene, og at ambisjonene bør økes fremover.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet understreker at satsing på forskning, utvikling og innovasjon er avgjørende for å videreutvikle og sikre omstillingsevnen i norsk industri. Disse medlemmer viser til at regjeringen har store ambisjoner for grønn omstilling i næringslivet, og derfor legger til rette for en dreining i næringslivets forsknings- og innovasjonsaktiviteter mot mer klima- og miljøvennlige løsninger. Regjeringen har derfor innført et hovedprinsipp om at prosjekter som mottar støtte gjennom virkemiddelapparatet, skal ha en plass på veien mot lavutslipps-samfunnet i 2050.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne mener at forskning og utvikling er nøkkelen til framtidig konkurransekraft for norsk industri. Konkurransen i framtidens marked vil dreie seg om forskning, teknologi og ressurs effektivitet. Dette medlem mener at det primære fokus i en norsk industristrategi må være forskning, ikke mye og billig kraft. Dette medlem vil advare mot at regjeringens industristrategi fortsatt domineres av mye og billig kraft og medfølgende lav grad av videreforedling. En kraftkrevende strategi kan være en snarvei til kortsiktig konkurransekraft og lavere klimagassutslipp, men vil på sikt øke risikoen for lavere innovasjonsgrad og mindre investering i FoU og teknologi sammenlignet med konkurrenter som har høyere energikostnader.

3.7 Digitalisering, automatisering og kunstig intelligens

Komiteen viser til at industrien har vist både evne og vilje til å investere i ny teknologi de siste tiårene. Det har bidratt til mer effektive, produktive og lønns-

somme bedrifter over tid. Samtidig har store deler av industrien fremdeles til gode å høste av de enorme mulighetene som ligger i digitalisering og kunstig intelligens for å optimalisere effektiviteten i hele verdikjeden og løse oppgavene på helt nye og bedre måter.

Komiteen vil fremheve viktigheten av sterkt samarbeid mellom industrien og relevante forsknings- og kompetansemiljøer knyttet til digitalisering, kunstig intelligens og kvanteteknologi.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, viser til at det innenfor kvanteteknologi er behov for å lage en nasjonal strategi som peker ut en retning for arbeidet som må gjøres de neste årene. Kompetansen i Norge finnes, men er likevel begrenset. På kvanteområdet blir det derfor på den ene siden viktig å samordne innsatsen i de fagmiljøene vi har, men også å vurdere hvordan vi best kan dra nytte av samarbeid med våre nordiske naboer og EU. Det er inngått en samarbeidsavtale mellom UiO og relevante partnere i Sverige og Danmark, og dette er et godt utgangspunkt.

Dette flertallet mener det er viktig å legge til rette for regulatoriske sandkasser for utprøving av ny teknologi. Dette flertallet mener det er viktig at myndighetene fortsetter å spille på lag med industrien og bedriftene ved å legge til rette for denne typen uttesting og prøving av ny teknologi i kontrollerte omgivelser.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at datasentre er en viktig og integrert del av den norske økonomien. Både offentlig sektor og private bedrifter har behov for datasentre for å lagre og bearbeide egne data. Behovet for datasentre vil øke betydelig i takt med at flere tar i bruk kunstig intelligens. Samtidig har det et sikkerhetspolitisk perspektiv at norske aktører har mulighet for å lagre og bearbeide data på norsk jord. Datasentre er derfor kritiske for norsk økonomi og norske industribedrifter. Det å samle data i datasentre vil også være mer energieffektivt og tryggere enn desentraliserte enheter. Samtidig er det lettere å stille krav til datasentrenes energieffektivitet og varmegjenvinning enn det er å stille krav som omfatter mindre serverparker i den enkelte virksomhet.

Et tredje flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, vil imidlertid påpeke at også på dette området slår realfagskrisen inn. Regjeringen og lokale skoleeiere må gjøre mer for å pirre interessen for realfag i hele skoleløpet, men også sørge for at høyskolene og universitetene utdanner flere med relevant kompetanse på disse områdene. Dette er viktig for alle deler av samfunnet, ettersom tekno-

logi og digitalisering vil være et fundament for videre utvikling både i offentlig og privat sektor. Det betyr at digitaliseringskompetanse må inn i flere studieretninger, slik at også de med annen domenekunnskap lærer om digitaliseringens relevans på sine områder. Det må bygges både bredde og spiss for å høste av digitaliseringens muligheter og håndtere utfordringene.

Dette flertallet vil understreke at tilgang på gode data er en forutsetning for å benytte seg av kunstig intelligens. I mange tilfeller er det kobling av data mellom ulike sektorer og bransjer som bidrar til helt nye løsninger. Dette flertallet mener det bør etableres en plattform for deling av data mellom ulike industriaktører, et industriens Spotify, slik at flere kan få tilgang til gode data i et format som gjør at de kan brukes. Dette flertallet mener videre at det offentlige bør gå foran med deling av data, og at det bør stilles krav om deling av data ved offentlige anbud der det er hensiktsmessig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne ser det som viktig at regjeringen i meldingen varsler at det skal jobbes videre med tiltak for å oppfylle næringslivets behov for digital kompetanse gjennom sterkere samarbeid mellom relevante utdanningsinstitusjoner, næringslivet, virkemiddelaktørene og partene i arbeidslivet. Det må også vurderes om virkemiddelapparatet er hensiktsmessig innrettet for å understøtte den digitale omstillingen av næringslivet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til regjeringens mål om økt digitalisering og å utnytte mulighetene i ny teknologi og KI i industrien og i øvrig næringsliv. Disse medlemmer viser til at regjeringen i september 2024 la frem «Fremtidens digitale Norge. Nasjonal digitaliseringsstrategi 2024–2030», med ambisjon om at Norge skal være verdens mest digitaliserte land innen 2030. Disse medlemmer viser videre til at strategien har flere ambisiøse mål mot 2030 som også er sentrale for industrien.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at det ble etablert en regulatorisk sandkasse under Datatilsynet av regjeringen Solberg, og at enkelte områder ble avsatt til uttesting av teknologier som autonome skip og ferjer og autonome kjøretøy.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne vil videre vise til at Norge er tilsluttet EUs Digital-program, men at det ikke er tilgjengelig finansiering for norske aktører under programmet. Dette betyr at norske aktører får langt mindre ut av deltakelsen enn det de ellers kunne hatt. Dette kan sammenliknes med at Norge har kjøpt inn-

gangsbillett til Tivoli, men at vi ikke har med oss penger til å kjøre karusell. Disse medlemmer mener regjeringen må ta et mer aktivt eierskap til deltakelsen i ulike EU-programmer for å sikre at norske bedrifter får mer ut av Norges tilslutning til disse.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne slutter seg til regjeringens ambisjoner for digitalisering og utnyttelse av ny teknologi. Dette medlem viser i den forbindelse til nødvendigheten av samarbeid i tilstrekkelig stor skala for å kunne utnytte banebrytende teknologier, og regulere den til beste for samfunnet. Dette er teknologifelt hvor Norge ikke vil ha mulighet til å ivareta våre egne interesser på egen hånd. I en verdenssituasjon der USA, Kina og andre land er konkurrenter eller upålitelige allierte, vil Norge bli avhengig av integrert og forpliktende samarbeid med EU uavhengig av tilknytningsform til EU for øvrig. Dette medlem mener at det blir avgjørende også for norsk industriutvikling at regjeringen utvikler dette samarbeidet allerede nå.

3.8 Klima og omstilling

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Miljøpartiet De Grønne, vil påpeke at det ligger store industrielle muligheter i sirkulærøkonomi. Norge har betydelig kompetanse innenfor blant annet materialteknologi, som også vil være relevant for industriell resirkulering.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til Langskip, Europas første fullskala CO₂-håndteringsprosjekt. Dette flertallet mener at dette prosjektet kan få stor betydning for utvikling av kommersielle verdikjeder for CO₂-håndtering, og bidra til at norsk sokkel blir foretrukket lager for CO₂ fra europeisk industri.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, viser til at Stortinget har besluttet felles gjennomføring av klimapolitikken med EU, fordi dette vurderes som den mest kostnadseffektive måten å oppnå utslippsreduksjoner. Dette er et viktig prinsipp, som bør videreføres. Det sikrer også at norske virksomheter i så stor grad som mulig har like rammebetingelser på dette området som våre viktigste konkurrenter.

Et fjerde flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet Sosialistisk Venstreparti og Venstre, vil fremheve at ordninger som CO₂-kompensasjon og CBAM vil være viktig for å sikre industriens relative konkurranseevne i møte med globale konkurrenter.

Innretningen på disse vil imidlertid ha mye å si, og det er viktig at industrien og regjeringen har god dialog med EU om CBAM fremover.

Et femte flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre, vil samtidig vise til at Stortinget har regjeringens klimamelding til behandling denne våren, og at de konkrete forslagene som fremmes i Dokument 8:213 S må ses i sammenheng med behandlingen av klimameldingen, og den øvrige klimapolitikken. Det er derfor ikke naturlig å gå inn på forslagene i denne innstillingen.

Et sjette flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, mener det er viktig med forutsigbare rammevilkår i klimapolitikken. Industrien står overfor store investeringsbeslutninger og teknologivalg med lang nedbetalingstid. Det er derfor avgjørende at Stortinget står ved de langsiktige rammene som er lagt rundt klimapolitikken, og det gjelder spesielt prinsippet om tilslutningen til EUs kvotemarked og prinsippet om felles gjennomføring av klimapolitikken med EU.

Store deler av industrien er omfattet av EUs kvotesystem (EU ETS). Det innebærer at antall kvoter reduseres lineært år for år, og at prisen på utslipp over tid vil stige i takt med at det blir færre kvoter. Dette systemet skal bidra til at bedrifter selv kan regne på når det er lønnsomt å gjennomføre tiltak, og selv ta stilling til hvilke tiltak som vil være mest effektive og hensiktsmessige for dem å gjøre. Alt annet like vil det medføre at de billigste og beste tiltakene gjennomføres først.

Et syvende flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, viser til at en forutsetning for at dette skal virke, er at europeiske industribedrifter opprettholder konkurranseevnen sammenlignet med globale konkurrenter. De siste årene har vi sett at høye energipriser i Europa og mangel på kraft har bidratt til at enkelte industribedrifter i EU har lagt ned produksjonen. Det står i motstrid til den omstillingen vi forsøker å oppnå.

Dette flertallet mener det derfor er svært viktig at omstilling av industrien er økonomisk så vel som miljømessig bærekraftig. EUs varslede tiltak for å redusere energiprisene betydelig, vil være viktig for industrien som helhet. Imidlertid vil det være viktig også i Norge at det gjøres betydelig mer for å øke kraftproduksjonen og senke prisene, for å sikre industriens konkurranseevne i et globalt perspektiv.

Et åttende flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk

Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, er kjent med at selv om industrien utgjør en relativt stor andel av Norges nasjonale utslipp, er flere industriaktører i Norge blant verdens mest klimavennlige i sine bransjer. Likevel er det av stor betydning at norsk industri omstiller seg i tråd med at Norge skal bli et lavutslippssamfunn, og i denne forbindelse vil støtte til teknologiutvikling og innovasjon bidra til utslippskutt av stor betydning.

Dette flertallet viser til at den norske fastlandsindustrien spiller en viktig rolle for grønn omstilling både i Norge og i andre land. Fastlandsindustrien leverer varer som er viktige innsatsfaktorer i grønne verdikjeder. Særlig for europeiske land er Norge det mest aktuelle alternativet til Kina, som i dag kontrollerer store deler av disse verdikjedene. Industrien står også for en stor andel av de norske utslippene. Det er behov for store investeringer i årene som kommer dersom industrien skal bidra til norske klimamål, og bidra til mer stabile verdikjeder for grønne løsninger i Europa.

Et niende flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, mener det er nødvendig å etablere et punktutslippsprogram for å bistå industrien med å skalere store utslippsreducerende tiltak. Industrien må forholde seg til politiske føringer om utslippsreduksjoner, og da er det også myndighetenes rolle å sette industrien i stand til å levere på disse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne vil understreke at det er avgjørende å sikre at en grønn omstilling også blir en rettferdig omstilling. Det betyr at når fellesskapet bidrar til verdiskaping, må gevinsten også deles i fellesskap. Grønn industri kan ikke bygges på sosial dumping, løsarbeid fra bemanningsselskaper eller økt privat maktkonsentrasjon hos et fåtall eiere. Derfor må partsamarbeidet ha en nøkkelrolle i klimaomstilling av industrien. Norsk Industri og Fellesforbundet ble i 2024 enige om en kompetansereform i industrien. Skal en oppnå en nullutslippsindustri i Norge, må det legges til rette for livslang læring og sikres god fagkunnskap hos norske arbeidstakere.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne vil påpeke at EU-land må lagre CO₂ i land som er tilsluttet Net Zero Industry Act. Så lenge Norge ikke har tatt inn NZIA i norsk rett, risikerer vi at andre land, som Danmark, med større nærhet til EU, vil bygge opp konkurrerende verdikjeder. Det er potensial til å lagre 85 mrd. tonn CO₂ på norsk sokkel, og Norge bør derfor posisjonere seg for å

ta del i det europeiske lagringsmarkedet etter hvert som det utvikler seg.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at det er bred enighet om tilslutning til EØS-avtalen i Stortinget og felles gjennomføring av klimapolitikken med EU. I dette ligger det en implisitt forpliktelse om å legge til rette for nødvendig omstilling av industrien slik at den kan være konkurransedyktig også i fremtiden.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at global uro blant annet kan bidra til at viktige investeringer settes på vent eller kanselleres. Det kan på sikt føre til at industrien sakker akterut i omstillingen mot grønne løsninger og gjennom dette mister konkurransekraft. Dersom den norske fastlandsindustrien blir stående på stedet hvil, vil den bli utkonkurrert i en verden som beveger seg mot grønne løsninger.

Disse medlemmer understreker at norske myndigheter må møte dette ved å holde fast ved ambisjoner om klimaomstilling og levere på ambisjoner med tydeligere signaler og konkret handling. Staten må peke ut retningen, øke ambisjonene og sikre tempo i gjennomføringen av vår største omstilling noensinne.

Disse medlemmer understreker at det er nødvendig å styrke og konkretisere virkemiddelbruken som beskrives i industrimeldingen fra regjeringen, for å sette fart på klimaomstilling i industrien.

Disse medlemmer viser i den forbindelse til at flere av høringsaktørene viste til gjennomslagene Sosialistisk Venstreparti fikk i budsjettforhandlinger med Arbeiderpartiet og Senterpartiet i 2024 om virkemidler for klimaomstilling av industrien. Flere av høringsaktørene etterlyste tydelige signaler om veien videre for iverksetting av virkemidlene. Disse medlemmer mener det var skuffende at regjeringen ikke ga tydeligere signaler i industrimeldingen om ambisjonsnivå og innretning av disse virkemidlene.

Disse medlemmer viser til at det i prosessindustrien i hovedsak er karbonfangst og -lagring (CCS) som må tas i bruk for å kutte utslipp. Det haster med å få på plass en solid verdikjede for fangst, transport og lagring av CO₂ i Norge dersom CCS skal tas i bruk i den skala som er nødvendig for at industrien skal bidra til norske og europeiske klimamål.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen definere en ambisjon om at det kommende støtteprogrammet for å kutte utslipp og oppnå negative CO₂-utslipp innen industri og avfallshåndtering skal bidra til å kutte 4 mill. tonn CO₂ innen 2035.»

«Stortinget ber regjeringen styrke Climit, det nasjonale programmet for forskning, utvikling og demonstrasjon av teknologi for CO₂-håndtering, i forslag til statsbudsjett for 2026.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om krav til CO₂-håndtering ved avfallsforbrenning, hvor andelen skal trappes opp mot null utslipp i 2035.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag i statsbudsjettet for 2026 til hvordan staten kan få eierskap til, eller koordinere anskaffelse av, transport- og lagringstjenester for å få tilstrekkelig volum til å kunne utløse norske prosjekter for fangst av CO₂ som tilsvarer minimum en halvering av utslippene fra norsk industri innen 2035, som oppfølging av vedtak nr. 90 (2024–2025), jf. Prop. 1 S (2024–2025) og Innst. 2 S (2024–2025).»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at det må skapes et marked for nullutslippsløsninger i Norge, slik at løsninger som industrien utvikler, også blir tatt i bruk. Bygg- og anleggssektoren må i større grad rette innsatsen mot å redusere utslipp fra egen materialbruk, slik at de går til innkjøp av sement og betong med lave utslipp. Dagens regelverk for offentlige anskaffelser vektet miljø med 30 prosent, men dette har vist seg å ikke gi tydelige nok signaler til at større offentlige anskaffelser støtter opp under grønne løsninger.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at regjeringens samfunnsoppdrag på sirkulærøkonomien også inkluderer industri, for å legge til rette for gjenvinning av kritiske råvarer fra sekundære kilder i Norge.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om et tak for utslipp fra sement og stål i offentlige bygg- og anleggsprosjekter for å skape et marked med betalingsvilje for industriprodukter produsert med lave eller ingen utslipp.»

Disse medlemmer viser til at det er nødvendig å legge til rette for en mer sirkulær industri. I dag går alt for mange ressurser til spille fordi industrien ikke er sirkulær nok. Det bør sikres at heller ikke grønn industri bidrar til store naturinngrep eller lokal forurensning, men at industrien gjenbraker, gjenvinner og utnytter ressurser mest mulig effektivt. Derfor er det blant annet viktig å samlokalisere industri og stille krav til utnyttelse av spillvarme.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag i statsbudsjettet for 2026 til krav til ombruk av materialer og bruk av spillvarme i industriprosesser for å sikre areal- og energieffektiv industriutvikling.»

«Stortinget ber regjeringen varsle utvidelse av forbud mot bruk av fossile brenslere til indirekte oppvarming i industrien til også å gjelde industri omfattet av EUs kvotesystem (kvotepliktig industri) fra 2035, i statsbudsjettet for 2026.»

«Stortinget ber regjeringen opprette en nasjonal status for industriparker, på samme måte som for klyngeprogrammet som Innovasjon Norge i dag drifter sammen med Siva og Norges forskningsråd.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne mener det er nødvendig å innføre en statlig omstillingsstøtteordning for å sikre en nullutslippsindustri i Norge.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2026 foreslå å etablere en søknadsbasert statlig omstillingsstøtte som gir arbeidstakere inntektssikring ved deltakelse i kompetanseutvikling der virksomhetene ikke dekker lønn.»

Disse medlemmer mener det bør være åpenhet om bedrifters arbeid med klimaomstilling. Fra og med 1. november 2024 trådte loven i kraft som påla større noterte foretak å rapportere på bærekraft og klimagassutslipp og lage en omstillingsplan i tråd med 1,5-gradersmålet (lov om endringer i regnskapsloven mv. (bærekraftsrapportering)). Disse medlemmer mener at selskaper med statlig eierskap bør ha tilsvarende krav.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle virksomheter hvor staten er deleier, og hvor virksomhe-

ten ikke allerede omfattes av krav gjennom EUs direktiv om bærekraftsrapportering, skal drive virksomheten i tråd med 1,5-gradersmålet.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne anerkjenner det gode arbeidet som gjøres for å redusere klimagassutslipp i mye av industrien. Dette medlem viser samtidig til at det blir behov for betydelig videre utslippskutt når EUs CBAM-ordning innføres. Regjeringens industrimelding burde allerede nå tatt opp det langsiktige behovet som vil oppstå for å prioritere lavutslippsindustri framfor utslippsintensiv industri som krever stor innsats for å kutte utslipp.

Dette medlem påpeker at inntil det legges en konkret plan for nedtrapping av olje- og gassvirksomheten og denne næringens grunnleggende store klimagassutslipp, vil Norge stå i et permanent dilemma. Stadig mer kostbare utslippskutt i annen industri vil framstå som stadig mer marginale mot olje- og gassnæringens utslipp.

3.9 Areal, natur og lokal samfunnsutvikling

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Rødt, er kjent med at nye industriableringer ofte krever mye plass, og at enkelte/flere industriaktører derfor har utfordringer med å finne egnede arealer hvor det er reguleringsmessig avklart at en kan etablere ny industri. Flertallet understreker betydningen av at kommunene legger til rette for tilstrekkelige næringsareal for industrien, med minst mulig negative konsekvenser for klima, miljø og samfunn.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser at ukoordinert utbygging av industri-parker uten energikrav fører til store unødige naturødeleggelser og dårlig bruk av kommunale ressurser. Disse medlemmer mener denne utviklingen må møtes med statlige miljø- og energikrav og føringer for samordning mellom kommuner.

3.10 Transport

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at transport- og infrastrukturpolitikken bidrar til lokal samfunnsutvikling, og er et sentralt hensyn for lokalisering av industrien. Disse medlemmer ser det som viktig at regjeringen blant annet vil gjennomføre et løft for vedlikeholdet av transportinfrastrukturen i hele landet, og at konkurranseevnen til næringslivet skal styrkes gjennom å legge til rette

for effektiv, sikker og klimavennlig transport av gods i hele land.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at et vel-fungerende og effektivt transportsystem er avgjørende for at industrien og næringslivet skal være konkurranse-dyktig. Disse medlemmer mener det er viktig å prioritere helhetlig utbygging som bidrar til å utvide og effektivisere naturlige bo- og arbeidsmarkedsregioner. Regjeringen Støres nasjonale transportplan, Meld. St. 14 (2023–2024), er dessverre en retur til utbygging stykke-vis og delt. Dette er en ineffektiv og lite hensiktsmessig måte å videreutvikle transportsystemene på.

3.11 Sikkerhet og beredskap

3.11.1 GENERELLE MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, viser til at meldingen understreker viktigheten av strategisk samarbeid med norsk industri og næringsliv. Slike samarbeid bidrar til å styrke forsyningssikkerhet og beredskap gjennom nasjonal langsiktig tilgang på nødvendige varer og tjenester. Et sterkt næringsliv er grunnlaget for god sivil beredskap i en krise.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at sikkerhets- og beredskapspolitikk er blitt stadig viktigere som ramme for annen politikk. Det gjelder også industripolitikken. Dette flertallet viser til at det haster med å bygge opp forsvarsindustrien i Europa, og at den norske forsvarsindustrien spiller en betydelig rolle i denne innsatsen.

Et tredje flertall, medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, viser til at en mer usikker og farlig verden med tilspisset global konkurranse og rivalisering mellom stormakter om militær, politisk, økonomisk og teknologisk makt gjør at forsyningssikkerhet og beredskap vektlegges i sterkere grad. Det er derfor viktig at regjeringen arbeider med å styrke den nasjonale kontrollen av strategisk viktige industribransjer, samtidig som nødvendig forut-sigbarhet for industrien må ivaretas.

3.11.2 FORSVARSINDUSTRIEN

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre, mener at regjeringen må legge til rette for økt produksjonskapasitet i norsk forsvarsindustri, gjen-

nom blant annet garantier, krafttilgang og effektiv behandling av søknader om utvidet produksjonsareal.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at Norge er avhengig av å ha en robust nasjonal industribase som kan levere i henhold til Forsvarets behov. Det er i tråd med regjeringens ambisjon om å legge til rette for økt produksjon og utvikling av en sterkere forsvarsindustri og forsvarsteknologi i Norge. Disse medlemmer viser til at over en årrekke har forsvarsindustrien i Norge vært i vekst og den utgjør en større andel av norsk økonomi i dag enn tidligere. Den teknologiske og industrielle basen innenfor norsk forsvarsindustri er hovedsakelig konsentrert rundt to nasjonale sentre, henholdsvis Kongsberg Defence and Aerospace i Kongsberg og Nammo på Raufoss. Disse medlemmer er også kjent med at det i tillegg finnes mindre klynger rundt omkring i landet, som i Hortenregionen, Arendalsområdet og Trøndelag. Disse medlemmer viser også til at det er en rekke små og mellomstore bedrifter innenfor høyteknologiske områder som har relevans i sikkerhets- og forsvarssammenheng rundt omkring i landet.

3.11.3 KRITISKE RÅVAREMINERALER

Komiteen viser til at tilgang til kritiske råmaterialer og verdikjeder er spesielt avgjørende for nasjonal sikkerhet, økonomisk stabilitet og utvikling. Komiteen er kjent med at Norge har betydelige mineralressurser som kan gi verdiskaping, lønnsomme arbeidsplasser og samtidig være et viktig bidrag til tilgangen til kritiske råmaterialer som er nødvendig for det grønne skiftet, overgangen til et fornybart energisystem og for industri, forsvarsindustri og vestlig kollektiv sikkerhet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne legger til grunn at regjeringen vil sikre en rask implementering av Critical Raw Materials Act i norsk rett.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at det er et europeisk mål å øke egenutvinningen og produksjonen av kritiske råmaterialer. Norge er allerede i dag en eksportør av kritiske materialer, og har i tillegg store forekomster av mineraler og sjeldne jordarter som kan utvinnes. Fensfeltet er et godt eksempel på dette. Dette flertallet vil imidlertid vise til at det i dag tar altfor lang tid å utvikle nye gruveprosjekter. Nordic Minings gruve i Engebø, som åpner for ordinær drift i disse dager, er den første nye gruen på over 30 år. Dette flertallet mener det er viktig at myndighetene legger til rette for raskere oppstart av

nye gruver, med mer effektive konsesjonsbehandlingsprosjekter.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til regjeringens mineralstrategi, der det er satt som mål å legge til rette for raskere realisering av mineralprosjekter, at mineralnæringen skal bidra til den sirkulære økonomien, at mineralnæringen skal bli mer bærekraftig, og at Norge gjennom internasjonale partnerskap skal styrke rammevilkårene og øke robustheten for norske verdikjeder for mineraler. Det vises også til regjeringens nye forslag til ny minerallov, som skal legge til rette for økt mineralaktivitet og en mer bærekraftig og effektiv forvaltning og utnyttelse av mineralressursene i Norge.

3.11.4 LEGEMIDDELBEREDSKAP

Komiteen viser til at produksjon av legemidler er en avgjørende beredskapsfaktor. Flere pågående konflikter øker risikoen for legemiddelmangel, og økt produksjon av legemidler i Norge vil styrke vår nasjonale beredskap.

Flertallet, medlemmene fra Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, mener staten derfor bør vurdere strategiske avtaler med legemiddelindustrien om produksjon av kritiske legemidler i Norge. Det kan bidra til en forbedring av norsk beredskap, og gjøre Norge bedre forberedt. Dette flertallet viser videre til at et offentlig-privat samarbeid mellom myndigheter og legemiddelindustri er avgjørende for å sikre forsyningsskjedene til Norge, og forventer at legemiddelindustrien inkluderes i det offentlige arbeidet med legemiddelberedskap.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at det er viktig med tilgang til nødvendige legemidler og medisinsk utstyr i en krise, og at dette forutsetter en bærekraftig, lønnsom og konkurransedyktig leverandørindustri til alle tider. Disse medlemmer vil imidlertid påpeke at det også er viktig å samarbeide tett med EU for å sikre tilgang til legemidler og utstyr som i dag ikke er tilgjengelig for oss. Arbeidet med tilknytning til EUs helseunion pågår, men Norge står fremdeles på utsiden av EUs helseberedskapssamarbeid fire år etter at regjeringen varslet at de ønsket norsk tilslutning.

3.11.5 NÆRINGSMIDDELBEREDSKAP

Komiteen viser til at norsk mat- og drikkevarerindustri er en av Norges største fastlandsindustrier. Verdi-

kjeden for mat og drikke sysselsetter over 150 000 personer over hele landet og er en komplett verdikjede i Norge. Totalberedskapskommisjonen definerte matproduksjon som viktig for samfunnssikkerhet og beredskap.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, peker på at næringsmiddelindustrien er en viktig avtaker av norske landbruksprodukter, og derfor viktig for å beholde arbeidsplasser innen primærleddet. Næringsmiddelindustrien og bøndene har slik en gjensidig avhengighet. Disse arbeidsplassene er spredt rundt i hele landet, og næringsmiddelbedrifter og landbruket utgjør sammen ofte hjørnesteinsvirksomheter i kommunene de er plassert i. Arbeidsplassene danner igjen ringvirkninger til andre arbeidsplasser og næringsliv i kommunene og grunnlag for livskraftige bygder.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, viser også til Totalberedskapsmeldingen Meld. St. 9 (2024–2025), der det fastslås at økt norsk matproduksjon er en kritisk del av vår beredskap. Disse medlemmer viser også til at regjeringen våren 2024 la fram Meld. St. 11 (2023–2024) Strategi for auka sjølvforsyning av jordbruksvarer og plan for opptrapping av inntektsmogelegheitene i jordbruket, og at Stortinget i den forbindelse vedtok en målsetting om å øke selvforsyningen av landbruksvarer til 50 pst. korrigert for import av før innen 2030. Dette vil bidra til å øke matberedskapen og gi en sikrere matforsyning i tilfelle uforutsette hendelser truer matforsyningen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener det i større grad bør stilles krav til sikkerhet og beredskap i offentlige anskaffelser, og mener derfor at sikkerhet og beredskap må være en del av formålsbestemmelsen i lov om offentlige anskaffelser. Disse medlemmer mener at loven, slik den ligger i dag, ikke legger nok vekt på beredskapsdimensjonen, og påpeker at lokale ressurser ofte er avgjørende for å håndtere alvorlige uønskede hendelser. Strategisk bruk av offentlige anskaffelser vil være et svært godt tiltak for å øke mulighetsrommet for å prioritere beredskap og bruk av norske råvarer og norske bearbeidede næringsmidler. Disse medlemmer viser også i denne sammenheng til Stortingets behandling av Innst. 242 S (2024–2025) om Totalberedskapsmeldingen – Forberedt på kriser og krig.

3.12 Forslag om å sikre oppdrag til norsk verftsindustri gjennom offentlige anskaffelser

Komiteen viser til at norsk verftsindustri er verdensledende på bygging av avanserte skip og installasjo-

ner. Denne kompetansen er bygget opp gjennom generasjoner, er avgjørende for mange kystsamfunn og utgjør en viktig del av Norges industrielle base. Komiteen vil understreke den maritime næringens store betydning for Norge og den viktige rollen skipsbygging i Norge har for arbeidsplasser, verdiskaping og beredskap.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til forslagene som fremmes i Dokument 8:236 S (2024–2025) fra Rødt. Dette flertallet kan ikke se at forslagene vil bidra til å styrke konkurransekraften i norsk verftsindustri, og mener forslagene reiser EØS-rettslige problemstillinger som bør avklares før Stortinget kan ta stilling til forslagene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt påpeker at mens andre land i Europa i stor grad prioriterer nasjonal industri ved offentlige anskaffelser, kommer Norge dårligere ut. Andelen nasjonale tildelinger i Frankrike og Italia ligger tett på 100 pst. for fartøysanskaffelser, mot bare 68 pst. i Norge. Disse medlemmer mener dette viser mangel på industriell bevissthet i praktiseringen av norske anskaffelsesregler.

Disse medlemmer vil fremheve de alvorlige konsekvensene av at norske offentlige oppdrag går til utenlandske verft. Ved at oppdrag som elektrifisering av fergeforbindelser og forsvarets anskaffelser sendes ut av landet, mister Norge arbeidsplasser, skatteinntekter og muligheten til kompetanseutvikling. Samtidig medvirker dette til økte klimagassutslipp gjennom unødvendig transport av fartøy over lange avstander.

Disse medlemmer viser til at flere europeiske land benytter miljøhensyn som grunnlag for å prioritere nærhet i sine anskaffelser. Både Tyskland, Frankrike og Sverige har egne retningslinjer som premierer kort avstand som et objektivi miljøkriterium. Disse medlemmer mener dette er en fornuftig tilnærming som både ivaretar hensyn til klima og nasjonale industrielle interesser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til regjeringens pågående arbeid med Norgesmodellen med nasjonale seriositetskrav i offentlige anskaffelser, og til arbeidet med ny lov om offentlige anskaffelser.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Rødt viser til at næringen selv fremhever en statlig forskuddsgarantiordning under Eksfin som det viktigste enkelttiltaket for å bidra til økt skipsbygging i Norge.

Disse medlemmer vil videre vise til at verftene i dagens situasjon må låse beløpet som innbetales i for-

skudd fra rederiene gjennom byggeprosessen. Dette begrenser hvor mange oppdrag verftene kan påta seg, selv om de har ledig kapasitet til å bygge flere båter og også redere som ønsker å nytte norske verft. Konsekvensen av dette er tapte oppdrag for norske verft og gjennom dette tapte arbeidsplasser og verdiskaping. Disse medlemmer mener at en forskuddsgarantiordning vil avhjelpe verftets likviditet i byggeprosjektet. Forskuddet som rederiet betaler inn til verftene, vil da kunne frigjøres i byggeprosessen til å faktisk bygge båten, og verftene vil kunne påta seg flere og større oppdrag.

Disse medlemmer fremmer med bakgrunn i dette følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om en forskuddsgaranti for skipsbygging under Eksfin, for å avhjelpe verftets likviditet i byggeprosjektet, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2026.»

Disse medlemmer viser til at kravet om at tilbud på offentlige oppdrag må leveres på et av de offisielle skriftspråkene i Norge, er et enkelt, men effektivt tiltak. En rapport utarbeidet av Menon Economics for Nærings- og fiskeridepartementet i 2023, viste at ved krav om bruk av nasjonalt språk i innsendte tilbud var andelen tildelinger til nasjonale aktører på 83 pst., mot bare 53 pst. i konkurranser uten et slikt krav.

Disse medlemmer merker seg at EØS-avtalens anskaffelsesregelverk begrenser Norges handlingsrom til å prioritere nasjonal industri. Likevel er det tydelig at andre land innenfor EU/EØS-området har lyktes langt bedre med å sikre at offentlige oppdrag gagnar nasjonal industri. Disse medlemmer mener Norge må bruke hele det handlingsrommet som finnes innenfor dagens regelverk, samtidig som regjeringen aktivt må arbeide for å utvide dette handlingsrommet.

Disse medlemmer vil understreke at en sterk nasjonal verftsindustri er avgjørende for norsk beredskap, særlig med tanke på dagens ustabile geopolitiske situasjon. Evnen til å bygge og vedlikeholde egne fartøy er en del av nasjonal sikkerhet, noe som understreker viktigheten av å opprettholde og videreutvikle denne industrien.

Disse medlemmer påpeker også at elektrifisering av fergeflåten representerer en betydelig industriell mulighet. Norske verft har bygget opp spesialisert kompetanse på miljøvennlige fartøy, og ved å sikre at disse oppdragene går til norske verft, kan Norge både sikre arbeidsplasser og styrke sin posisjon som leverandør av grønn skipsteknologi globalt.

Disse medlemmer fremmer med bakgrunn i dette følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennom en veileder eller på andre måter innføre miljøkrav i offentlige anskaffelser eller oppdrag som belønner geografisk nærhet, for

å sikre at større offentlige anskaffelser og investeringer både på fastlandet og offshore i større grad tilgodeses nasjonal industri.»

«Stortinget ber regjeringen gjennom en veileder eller på andre måter se til at tilbud på større offentlige anskaffelser eller oppdrag må leveres på et av de offisielle skriftspråkene i Norge.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt vil påpeke at flere fartøy som betjener offentlige oppdrag i norske farvann, bygges av verft med alvorlige arbeids- og menneskerettighetsbrudd. Når skip som skal betjene Kyststruten og norske fergesamband, bygges ved slike anlegg, er norske skattebetalere indirekte med på å finansiere rettighetsbrudd gjennom statlige garantiordninger og tilskudd. Disse medlemmer mener dette er uakseptabelt, og at det må stilles strenge krav til arbeidsforhold og etterlevelse av grunnleggende rettigheter ved alle offentlige anskaffelser.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at regjeringens samfunnsoppdrag på sirkulærøkonomien også inkluderer industri, for å legge til rette for gjenvinning av krittiske råvarer fra sekundære kilder i Norge.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen definere en ambisjon om at det kommende støtteprogrammet for å kutte utslipp og oppnå negative CO₂-utslipp innen industri og avfallshåndtering skal bidra til å kutte 4 mill. tonn CO₂ innen 2035.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen styrke Climit, det nasjonale programmet for forskning, utvikling og demonstrasjon av teknologi for CO₂-håndtering, i forslag til statsbudsjett for 2026.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om krav til CO₂-håndtering ved avfallsforbrenning, hvor andelen skal trappes opp mot null utslipp i 2035.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen innføre krav om et tak for utslipp fra sement og stål i offentlige bygg- og anleggs-

prosjekter for å skape et marked med betalingsvilje for industriprodukter produsert med lave eller ingen utslipp.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag i statsbudsjettet for 2026 til krav til ombruk av materialer og bruk av spillvarme i industriprosesser for å sikre areal- og energieffektiv industriutvikling.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen varsle utvidelse av forbud mot bruk av fossile brenslers til indirekte oppvarming i industrien til også å gjelde industri omfattet av EUs kvotesystem (kvotepiktig industri) fra 2035, i statsbudsjettet for 2026.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen opprette en nasjonal status for industriparker, på samme måte som for klyngeprogrammet som Innovasjon Norge i dag drifter sammen med Siva og Norges forskningsråd.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag i statsbudsjettet for 2026 til hvordan staten kan få eierskap til, eller koordinere anskaffelse av, transport- og lagringstjenester for å få tilstrekkelig volum til å kunne utløse norske prosjekter for fangst av CO₂ som tilsvarer minimum en halvering av utslippene fra norsk industri innen 2035, som oppfølging av vedtak nr. 90 (2024–2025), jf. Prop. 1 S (2024–2025) og Innst. 2 S (2024–2025).

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2026 foreslå å etablere en søknadsbasert statlig omstillingsstøtte som gir arbeidstakere inntektssikring ved deltakelse i kompetanseutvikling der virksomhetene ikke dekker lønn.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle virksomheter hvor staten er deleier, og hvor virksomheten ikke allerede omfattes av krav gjennom EUs direktiv om bærekraftsrapportering, skal drive virksomheten i tråd med 1,5-gradersmålet.

Forslag fra Senterpartiet og Rødt:

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om en forskuddsgaranti for skipsbygging under Eksfin, for å avhjelpe verftets likviditet i byggeprosjektet, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2026.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen gjennom en veileder eller på andre måter innføre miljøkrav i offentlige anskaffelser eller oppdrag som belønner geografisk nærhet, for å sikre at større offentlige anskaffelser og investeringer både på fastlandet og offshore i større grad tilgodeses nasjonal industri.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen gjennom en veileder eller på andre måter se til at tilbud på større offentlige anskaffelser eller oppdrag må leveres på et av de offisielle skriftspråkene i Norge.

Forslag fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen om gradvis å fase ut CO₂-kompensasjonsordningen for industrien, med mål om full utfasing når CBAM-forordningen har trådt i kraft i Norge.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding I fremmes av en samlet komité.

Komiteens tilråding II fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet.

Komiteens tilråding III fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og representantforslagene og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Meld. St. 16 (2024–2025) – Industrien – konkurransekraft for en ny tid – vedlegges protokollen.

II

Dokument 8:213 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Kirsti Bergstø, Lars Haltbrekken, Torgeir Knag Fylkesnes, Andreas Sjalg Unneland, Ingrid Fiskaa og Freddy André Øvstegård om å styrke norsk industri og gjøre den klar for en grønn tidsalder – vedtas ikke.

III

Dokument 8:236 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug og Hege Bae Nyholt om å sikre oppdrag til norsk verftsindustri – vedtas ikke.

Oslo, i næringskomiteen, den 15. mai 2025

Erling Sande

leder

Nikolai Astrup

ordfører

DET KONGELIGE
NÆRINGS- OG FISKERIDEPARTEMENT

Næringsministeren

Næringskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

Deres ref
2025/1486

Vår ref
25/2871-

Dato
5. mai 2025

Dokument 8:213 S (2024-2025) - representantforslag om å styrke norsk industri og gjøre den klar for en grønn tidsalder

Jeg viser til brev av 24. april 2025 der Stortingets næringskomité ber om Nærings- og fiskeridepartementets vurdering av Dokument 8:213 S (2024-2025) representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Kirsti Bergstø, Lars Haltbrekken, Torgeir Knag Fylkesnes, Andreas Skjalg Unneland, Ingrid Fiskaa og Freddy André Øvstegård om å styrke norsk industri og gjøre den klar for en grønn tidsalder.

1. Innledende kommentar

I den nylig fremlagte Meld. St. 16 (2024- 2024): *Industrien – konkurransekraft for en ny tid* legger regjeringen frem en samlet oppdatering av de utfordringene og mulighetene som favner hele industrien. I stortingsmeldingen er vi tydelige på at vi vil føre en aktiv næringspolitikk for å bidra til økt verdiskaping for å sikre fortsatt vekst, legge til rette for lønnsomme private investeringer og et mer omstillingsdyktig næringsliv. To av regjeringens industripolitiske hovedprioriteringer er at industrien skal bidra til lavutslippssamfunnet og at industrien skal ha tilgang på ren og rimelig kraft.

Regjeringen poengterer at omstillingen gir store muligheter for å fremme veksten av nye produkter og markeder. Vi er tydelige på at utfordringer og muligheter vil være forskjellige i ulike deler av industrien, samtidig som vi konstaterer at deler av industrien står for det meste av industriens klimautslipp og dermed også for store fremtidige klimakutt. I industrimeldingen har regjeringen derfor lagt vekt på en helhetlig tilnærming til hele industrien for å legge til rette for en bærekraftig og konkurransekraftig norsk industri.

Vi har de siste årene lagt vekt på å styrke norsk industris konkurransekraft og evne til å gjennomføre tiltak for utslippskutt og energieffektivisering. Gjennom regjeringens enighet med industrien om en ny innretning på CO₂-kompensasjonsordningen, sikrer vi at industrien

bruker minimum 40 pst. av kompensasjonen til klima- og energiltak. Dette bidrar til å redusere risikoen for karbonlekkasje og styrker norsk industris konkurranseevne.

Jeg vil for øvrig også vise til at regjeringen før påske la frem for Stortinget Meld. St. 25 (2024-2025): *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippsamfunnet* og med blant annet forslag til nytt klimamål frem for 2025. I meldingen redegjør vi blant annet for langsiktig politikk for utslippskutt og et konkurransedyktig næringsliv.

Forslagene berører flere statsråders konstitusjonelle ansvarsområder, og jeg har derfor involvert energiministeren i vurderingen av forslag 1, 2, 5, 6, og 7, samferdselsministeren og digitaliseringsministeren i vurderingen av forslag 4, klima- og miljøministeren i vurderingen av forslag 7, 8 og 10, samt kunnskapsministeren i vurderingen av forslag 9.

2. Gjennomgang av de konkrete forslagene til tiltak

1. Stortinget ber regjeringen definere en ambisjon om at det kommende støtteprogrammet for å kutte utslipp og oppnå negative CO₂-utslipp innen industri og avfallshåndtering skal bidra til å kutte 4 mill. tonn CO₂ innen 2035.

Vurdering: På oppdrag for Energidepartementet har Oslo Economics og Sintef Energi utredet virkemidler som kan realisere utslippskutt gjennom CO₂-håndtering i norsk industri og avfallsforbrenning. Parallelt har Oslo Economics på oppdrag for Miljødirektoratet utredet virkemidler for industriell karbonfjerning. Som oppfølging av Stortingets anmodning (Prop. 1 S (2024-2025), Innst. 2 S (2024-2025), vedtak 90 og 91) har Gassnova, Miljødirektoratet, Enova og Siva fått i oppdrag å utrede forslag til virkemidler for CO₂-håndtering. Regjeringen vil redegjøre for arbeidet i forslag til statsbudsjett for 2026.

2. Stortinget ber regjeringen styrke Climit, det nasjonale programmet for forskning, utvikling og demonstrasjon av teknologi for CO₂-håndtering, i forslag til statsbudsjett for 2026.

Vurdering: Regjeringen vil i sitt arbeid med budsjettforslaget for budsjettåret 2026 vurdere bevilgningen til CLIMIT-programmet.

3. Stortinget ber regjeringen stille krav om at alle virksomheter hvor staten er deleier, og hvor virksomheten ikke allerede omfattes av krav gjennom EUs direktiv om bærekraftsrapportering, skal legge frem en omstillingsplan som sikrer at deres virksomheter i tråd med 1,5-gradersmålet.

Vurdering: I eierskapsmeldingen, Meld. St. 6 (2022 - 2023) Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap – Statens direkte eierskap i selskaper, har Stortinget sluttet seg til statens mål med eierskapet i selskaper der staten eier aksjer, statens forventninger til selskapene, samt prinsipper for hvordan staten som eier følger opp selskapene.

For selskaper som primært opererer i konkurranse med andre, er målet høyest mulig avkastning over tid innenfor bærekraftige rammer. For sektorpolitiske selskaper, det vil si selskaper som primært ikke opererer i konkurranse med andre, er målet bærekraftig og mest mulig effektiv oppnåelse av sektorpolitiske mål.

Det er styrets ansvar å forvalte selskapet, herunder å legge selskapets strategi og følge opp statens forventninger på ulike områder, jf. selskapslovgivningens rollefordeling mellom eier, styret og daglig leder.

På klimaområdet forventer staten som eier at selskap setter seg mål på kort og lang sikt i tråd med Parisavtalen og at dette følges opp med konkrete tiltak. Der det er tilgjengelig bør målene for utslippskutt baseres på vitenskapsbaserte metoder. Mål og tiltak må imidlertid tilpasses det enkelte selskaps virksomhet, egenart, risiko og størrelse. Nærings- og fiskeridepartementet har jevnlig dialog med selskapene om ulike temaer som er vesentlig, herunder klimagassutslipp, -risiko og omstilling til et lavutslippssamfunn. Det er ikke gitt at det vil være vesentlig for alle virksomheter hvor staten er deleier å legge frem omstillingsplaner.

Flere av selskapene med statlig eierskap er etter regnskapsloven pålagt å offentliggjøre sin omstillingsplan og redegjøre for hvordan denne er i tråd med Parisavtalen. Dersom foretaket ikke har en omstillingsplan, skal det angi om, og i så fall når, det planlegger å vedta en omstillingsplan. For de mindre selskapene er dette foreløpig ikke et krav etter regnskapsloven.

Stortinget har ved behandlingen av eierskapsmeldingen, sluttet seg til at statlig eierskap ikke skal medføre urettmessig konkurransevilkår, verken fordeler eller ulemper, sammenlignet med selskaper uten statlig eierandel. Et krav om at alle selskaper med statlig eierandel skal utarbeide og offentliggjøre en omstillingsplan vil ikke være i tråd med dette, og andre prinsipper for statens eierutøvelse som Stortinget har sluttet seg til.

4. Stortinget ber regjeringen innføre krav om et tak for utslipp fra sement og stål i offentlige bygg- og anleggsprosjekter for å skape et marked med betalingsvilje for industriprodukter produsert med lave eller ingen utslipp.

Vurdering: Klima- og bærekraft er viktige hensyn i statlige byggeprosjekter. Statsbygg gir råd til oppdragsdepartementene om kostnadseffektive løsninger med lav klima- og miljøbelastning i både byggeprosjekter og leiesaker. Bærekraft er også et viktig tema i eiendomsforvaltningen. Fra 2020 til 2024 har klimagassutslippene fra Statsbyggs virksomhet blitt redusert med 26,6 pst., til tross for et vesentlig økt aktivitetsnivå.

Samferdselsdepartementets underliggende virksomheter med ansvar for anleggsprosjekter (Statens vegvesen, Nye Veier, Bane NOR og Avinor) er underlagt lov om offentlig anskaffelser og skal vekte klima- og miljøhensyn med minimum 30 prosent i sine anskaffelser, herunder eventuelle anskaffelser av sement og stål. Regelverket gir nødvendig

fleksibilitet til å veie klima- og miljøhensyn opp mot andre hensyn man er nødt til å ta i anskaffelsen av et samferdselsprosjekt, og det gir fleksibilitet til å veie ulike miljøhensyn opp mot hverandre og klimahensyn mot miljøhensyn. Det er ingen grunn til at et utslippstak uten videre skulle gi sterkere insentiver til utslippskutt hos sement- og/eller stålprodusentene enn dagens regelverk. Samtidig kan prosjektene bli dyrere og andre miljøhensyn bli skadelidende. Europeisk – herunder norsk - sement- og stålproduksjon er dessuten underlagt EUs kvotesystem, som også gir et kraftig, og økende, insentiv til å kutte utslipp.

5. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om krav til CO₂-håndtering ved avfallsforbrenning, hvor andelen skal trappes opp mot null utslipp i 2035.

Vurdering: På oppdrag for Energidepartementet har Oslo Economics og Sintef Energi utredet virkemidler som kan realisere utslippskutt gjennom CO₂-håndtering i norsk industri og avfallsforbrenning. Parallelt har Oslo Economics på oppdrag for Miljødirektoratet utredet virkemidler for industriell karbonfjerning. Som oppfølging av Stortingets anmodning (Prop. 1 S (2024-2025), Innst. 2 S (2024-2025), vedtak 90 og 91) har Gassnova, Miljødirektoratet, Enova og Siva fått i oppdrag å utrede forslag til virkemidler for CO₂-håndtering. Regjeringen vil redegjøre for arbeidet i forslag til statsbudsjett for 2026.

Det vises også til Meld St. 25 (2024-2025) Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet, der fremgår at EU i 2026 skal gjøre en vurdering av om utslippene fra avfallsforbrenning skal inkluderes fra 2028. I tillegg skal det vurderes om CO₂-fjerning med permanent lagring (negative utslipp) kan inkluderes i kvotesystemet. Dette vil også ha betydning for avfallsforbrenning i Norge.

CO₂-håndtering kan bidra til en vesentlig reduksjon i utslippene fra avfallsforbrenning, men med dagens teknologiske løsninger vil ikke utslippene fjernes fullstendig. Av den grunn vil ikke et krav om CO₂-håndtering føre til null utslipp i 2035, slik forslaget fra SV legger opp til.

6. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag i statsbudsjettet for 2026 til hvordan staten kan få eierskap til, eller koordinere anskaffelse av, transport og lagringstjenester for å få tilstrekkelig volum til å kunne utløse norske prosjekter for fangst av CO₂ som tilsvarer minimum en halvering av utslippene fra norsk industri innen 2035, som oppfølging av vedtak nr. 90 (2024–2025), jf. Prop. 1 S (2024–2025) og Innst. 2 S (2024–2025).

Vurdering: På oppdrag for Energidepartementet har Oslo Economics og Sintef Energi utredet virkemidler som kan realisere utslippskutt gjennom CO₂-håndtering i norsk industri og avfallsforbrenning. Parallelt har Oslo Economics på oppdrag for Miljødirektoratet utredet virkemidler for industriell karbonfjerning. Som oppfølging av Stortingets anmodning (Prop. 1 S (2024-2025), Innst. 2 S (2024-2025), vedtak 90 og 91) har Gassnova, Miljødirektoratet, Enova og Siva fått i oppdrag å utrede forslag til virkemidler for CO₂-håndtering. Regjeringen vil redegjøre for arbeidet i forslag til statsbudsjett for 2026.

7. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag i statsbudsjettet for 2026 til krav til ombruk av materialer og bruk av spillvarme i industriprosesser for å sikre areal- og energieffektiv industriutvikling.

Vurdering: Ekspertgruppen som gjør en helhetlig utredning av virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter skal levere sin rapport i uke 22. Ekspertgruppen skal identifisere samfunnsøkonomisk lønnsomme virkemidler for blant annet å fremme økt ressursutnyttelse, bærekraftig forbruk og økt verdiskaping, og med bakgrunn i dette foreslå eventuelle endringer i dagens virkemiddelbruk. I Meld. St. 16 (2024-2025) Industrien – konkurransekraft for en ny tid varsler regjeringen at vi raskt vil følge opp anbefalingene fra ekspertgruppen. Regjeringen har også besluttet å etablere et samfunnsoppdrag for sirkulær økonomi der hovedmålet er at Norge i 2035 skal ha oppnådd en betydelig økning i ombruk, reparasjon og deling av knappe ressurser.

Spillvarme, eller overskuddsvarme, er regulert i flere regelverk. I 2023 ble det fastsatt krav i energiloven om gjennomføring av kost-nytteanalyse for å utnytte overskuddsvarme for aktører som bygger eller oppgraderer energiintensive anlegg. Energidepartementet har konkretisert bestemmelsene i forskrift og kravet trådte i kraft 1. april 2025. Kravene omfatter datasenter med over 2 MW tilført elektrisk effekt, og andre anlegg med tilført elektrisk effekt på over 20 MW, samt kraftverk, industrianlegg og anlegg for energiproduksjon med over 20 MW tilført varmeeffekt i tillegg til fjernvarmeanlegg og fjernkjøleanlegg. Det kan i enkeltvedtak stilles krav om at overskuddsvarmen skal utnyttes dersom kost-nytte-analysen viser at fordelene ved dette er større enn kostnaden. Krav til utnyttelse gjelder ikke for anlegg med tilført elektrisk effekt.

Videre stiller forskrift om energikartlegging, som trådte i kraft 1. oktober 2024, krav om at alle foretak med årlig gjennomsnittlig energibruk i Norge på minst 2,5 GWh de siste tre årene skal gjennomføre regelmessige energikartlegginger. Energikartleggingen skal blant annet «identifisere muligheter for utnyttelse av overskuddsvarme og fleksibilitet i forbruket ...». Innen ett år etter kartleggingen skal foretaket utarbeide en gjennomføringsplan som baserer seg på identifiserte tiltak i kartleggingen. Både energikartleggingen og gjennomføringsplanen skal legges frem for foretakets ledelse. Gjennomføringsplanen og en overordnet beskrivelse av hvilke tiltak som er gjennomført skal og offentliggjøres i foretakets årsberetning eller på annen måte.

Regjeringen vurderer å foreslå strengere krav til kost-nytteanalyser under energilovens kapittel 7. NVE leverte 18. juni 2024 svar på et oppdrag fra Energidepartementet der de blant annet anbefaler at flere anlegg skal omfattes av kravet om å gjennomføre en kost-nytte-analyse av utnytting av overskuddsvarme. Departementet vurderer nå NVEs innspill.

Utnyttelse av overskuddsvarme blir også regulert gjennom forurensningsloven og avfallsforskriften som Miljødirektoratet forvalter. Virksomheter må i forbindelse med søknader om utslippstillatelser beskrive om anlegget vil slippe ut varmt vann, og om denne skal utnyttes. Miljødirektoratet kan sette krav til utnyttelse av overskuddsvarme i

utslippstillatelsene eller tilrettelegging for fremtidig utnyttelse. Anlegg for forbrenning av avfall har i tillegg spesifikke krav til energigjenvinningsgrad gjennom avfallsforskriften.

I forskrift om CO₂-kompensasjon, som trådte i kraft 1. januar 2025, stilles krav om at virksomheter som mottar slik kompensasjon skal bruke minst 40 prosent av den samlede kompensasjonen for perioden 1. januar 2024 til 31. desember 2030 på klima- og energitiltak direkte eller indirekte knyttet til støtteberettiget produksjon, med formål om å blant annet «gjenvinne energi til egen virksomhet, til andre virksomheter eller til kraftproduksjon».

Etter de nylig reviderte statlige planretningslinjene for klima og energi, som trådte i kraft 20. desember 2024, skal kommunene «ha oppdatert oversikt over muligheten for forsyning av varme og kjøling basert på lokale energikilder, herunder overskuddsvarme». Videre skal kommunen «legge til rette for utnyttelse av lokale varme- og kjølekilder, herunder overskuddsvarme».

Jeg viser også til at Stortinget i forbindelse med representantforslag om en reell handlingsplan for sirkulær økonomi (Dokument 8:176 S (2023-2024)) fattet følgende vedtak 5. desember 2024: «Vedtak 78. Stortinget ber regjeringen stille strengere krav om at spillvarme utnyttes fra prosesser som avgir mye varme, for eksempel fra industrianlegg, avfallsforbrenning, datasentre, hydrogenproduksjon og energiproduksjonsanlegg der det ligger til rette for dette, og komme tilbake til Stortinget så raskt som mulig.» Regjeringen vil se vedtaket i sammenheng med andre prosesser på området, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

8. Stortinget ber regjeringen varsle utvidelse av forbud mot bruk av fossile brensler til indirekte oppvarming i industrien til også å gjelde industri omfattet av EUs kvotesystem (kvotepliktig industri) fra 2035, i statsbudsjettet for 2026.

Vurdering: Regjeringen har varslet et forbud mot fossil fyring i industrien som ikke er omfattet av klimakvoteforskriften § 1-3 fra 1. januar 2030. Et mulig forbud mot fossil fyring til energiformål i industrien ble konsekvensutredet av Miljødirektoratet i 2023. Forskriften har vært på høring, og regjeringen arbeider med å vurdere høringsinnspillene. Regjeringen varslet å innføre et forbud i 2030 mot bruk av fossile brensler til indirekte fyring som gir utslipp under innsatsfordelingen som en av flere målrettede satsinger i Klimastatus og -plan for 2024. Regjeringen vil vurdere å utvide forbudet til også å inkludere direkte fyring etter 2030. Deltakelse i EUs kvotesystem er hovedvirkemiddelet for å redusere utslippene fra kvotepliktig industri. Enova har mulighet til å støtte prosjekter i kvotepliktig sektor, der det er store muligheter for innovasjon, energi- og klimaomstilling, og dermed bidra til risikoavlastning for aktører i industrien som ønsker å fase ut bruk av fossile brensler. Regjeringen har ikke per nå lagt opp til eventuelle utvidelser av forbudet til å gjelde kvotepliktige aktører. Regjeringens klimastatus og -plan er det sentrale verktøyet for å følge opp planer og gjøre justeringer i politikken, dersom det er nødvendig for å nå de lovfestede klimamålene.

9. Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2026 foreslå å etablere en søknadsbasert statlig omstillingsstøtte som gir arbeidstakere inntektssikring ved deltakelse i kompetanseutvikling der virksomhetene ikke dekker lønn.

Vurdering: I statsbudsjettet for 2025 inngikk regjeringen et forlik med SV om 25 mill. kroner for en pilot for kompetansereform i industrien. I piloten skal regjeringen de neste fire årene teste ut hvordan myndighetene kan støtte den kompetanseutviklingen som faller utenfor arbeidsgivers ansvar, uten at det innebærer store økonomiske tap for enkeltindividet. Vi tester dette ut i industrien først, men erfaringene fra piloten vil være nyttige for hele arbeidslivet. Kunnskapsdepartementet jobber tett sammen med partene i arbeidslivet og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) for å etablere en ordning for denne piloten. I tillegg har Stortinget, etter forslag fra regjeringen, bevilget penger i statsbudsjettet for 2025 til en ny låneordning gjennom Lånekassen som skal treffe voksne arbeidstakere. Lånet er spesielt rettet mot de som tar korte utdanningstilbud i fagskoler, universiteter og høyskoler kombinert med jobb. Regjeringen har derfor ikke foreslått å innføre en annen søknadsbasert statlig omstillingsstøtte nå.

10. Stortinget ber regjeringen sørge for at regjeringens samfunnsoppdrag på sirkulærøkonomien også inkluderer industri, for å legge til rette for gjenvinning av kritiske råvarer fra sekundære kilder i Norge.

Vurdering: Samfunnsoppdraget er ett av flere grep regjeringen tar som bidrar til å fremme gjenvinning av kritiske råvarer. Regjeringens handlingsplan for en sirkulær økonomi viser at noe av det aller viktigste vi gjør er å følge opp vedtatt EU/EØS- regelverk under EUs handlingsplan for sirkulær økonomi fra 2020 under EUs grønne giv.

Europakommisjonen la nylig fram sin arbeidsplan for videre arbeid med økodesignkrav for perioden 2025-2030. Planen har særlig fokus på kravstilling som vil øke konkurransekraften i EUs industri, fremme avkarbonisering og styrke tilgangen på råmaterialer innen EU, i tråd med målsettingene i EUs Clean Industrial Deal. Flere grep tas samtidig. EU vil blant annet utarbeide økodesignkrav til jern, stål og aluminium. Det blir også tatt nye større grep for å gjennomgående øke graden av innhold av gjenvunnede råvarer og reparerbarhet i større produktspektre, i første omgang i elektriske og elektroniske produkter. Disse produktene inneholder ofte kritiske råmaterialer. EU startet en studie om knappe, miljømessig relevante og kritiske råmaterialer i 2023, som skal bidra med et faglig grunnlag for utviklingen av økodesignkrav. Det er vedtatt krav til økodesign og en helhetlig bærekraftig verdikjede i EUs batteriforordning, som vil bidra til å øke sirkularitet og bærekraft for kritiske råmaterialer i batterier. I tillegg har Miljødirektoratet fått oppdrag om å utrede potensialet og vurdere og eventuelt anbefale virkemidler for ombruk av elbilbatterier.

Etter hvert som kjøretøysektoren går over til nullutslippsteknologi og kjøretøyene får mer integrert elektronikk, øker etterspørselen etter kobber og andre kritiske råvarer. EU behandler nå Europakommisjonens forslag til en ny forordning med nye sirkulære krav til design av kjøretøy, reparasjon, ombruk og håndtering av kasserte kjøretøy. Forslaget skal

sørge for effektiv bruk av kritiske råmaterialer, og er et viktig bidrag til EUs innsats for strategisk uavhengighet i tilgangen til kritiske råmaterialer. Regjeringen vil utvikle insentiver som fremmer økt ombruk av brukte bildeler.

For å muliggjøre gjennomføringen av blant annet økodesignforordningen og batteriforordningen ble en ny lov om bærekraftige produkter og verdikjeder vedtatt av Stortinget sommeren 2024. Regjeringen arbeider med en lovproposisjon om endring av loven for å gjennomføre økodesignforordningen i norsk rett så snart som mulig.

Norge har også tatt initiativ til et stort prosjekt under den Nordiske arbeidsgruppen for sirkulær økonomi som har gitt viktig kunnskap om potensialer, barrierer, tiltak og virkemidler for økt ombruk og materialgjenvinning av kritiske råvarer. Rapporten anslår at i underkant av en million tonn kritiske råmaterialer fra de nordiske landene kan gjenvinnes.

Klima- og miljødepartementet har gitt Miljødirektoratet oppdrag om å utarbeide en helhetlig plan for økt ombruk og materialgjenvinning av kritiske råmaterialer, herunder sjeldne jordartsmetaller. Planen skal se hen til relevant EU/EØS-regelverk og det nordiske kunnskapsgrunnlaget innenfor kritiske råmaterialer. Dette er i tråd med EUs forordning om kritiske råmaterialer, som skal styrke verdikjedene for kritiske råvarer i Europa, inkludert gjennom å fremme effektivitet og sirkularitet gjennom hele verdikjeden.

Samfunnsoppdraget for sirkulær økonomi er beskrevet i Meld. St. 25 (2024–2025) Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet i kap 11 om Norges klimafotavtrykk. Hovedmålet er at Norge i 2035 skal ha oppnådd en betydelig økning i ombruk, reparasjon og deling av knappe ressurser.

Målet innebærer ambisjoner om flere og oppskalerte ombruks-, reparasjons- og delingstjenester og økt industrielt samspill regionalt (industrielle symbioser) for best mulig utnyttelse av materialer, vann, energi og biprodukter og/eller avfall. Det arbeides med å konkretisere delmål og organisering.

Industrielle symbioser er et virkemiddel for å oppnå en mer sirkulær økonomi. I en industriell symbiose samarbeider industribedrifter med andre bedrifter innenfor et geografisk område om deling og best mulig utnyttelse av ressurser som materialer, energi, vann og biprodukter. Industrielle symbioser kan bidra til å kutte utgifter til avfallshåndtering og råvarekostnader, redusere klimagassutslipp, ressursbruk og forurensning og øke bruk av spillvarme. Tanken er at en virksomhets avfall eller biprodukt, er en annen virksomhets ressurs. Etablering av slike infrastrukturer og nye sirkulære verdikjeder krever ekstra ressurser i form av kartlegging, datadeling, investeringer, kunnskap og nettverksaktiviteter. Derfor er samfunnsoppdraget relevant for industri og gjenvinning av kritiske råvarer, særlig knyttet til industrielle symbioser.

11. Stortinget ber regjeringen opprette en nasjonal status for industriparker, på samme måte som for klyngeprogrammet som Innovasjon Norge i dag drifter sammen med Siva og Norges forskningsråd.

Vurdering: Klyngeprogrammet til Innovasjon Norge er et program som gir tidsavgrenset støtte til næringsklynger, for å stimulere til økt samarbeid og innovasjon i næringslivet og bygge levedyktige næringsklynger. Av økonomiske og miljømessige årsaker bør industriparker ha en lang levetid, langt utover støtten som kan gis gjennom klyngeprogrammet. Det langsiktige arbeidet med å utvikle og drive grønne industriparker i Norge er innrettet på en helt annen måte enn klyngeprogrammet, blant annet for å sikre miljømessig og økonomisk bærekraft på lang sikt. Dette oppdraget ligger i Siva.

3 Avslutning

Regjeringen vil møte utfordringer og muligheter i industrien med en aktiv næringspolitikk. Vi har som utgangspunkt at mulighetene for norsk industri er mange. Den samlede nærings- og industripolitikken skal bygge på dette potensialet og bidra til produktive, lønnsomme og konkurransedyktige arbeidsplasser. Det er samtidig i stor grad industrien selv som må være i front for å gripe muligheter og løse utfordringer i det grønne skiftet. Men regjeringen skal legge til rette for å redusere utslipp og fremme effektiv omstilling gjennom samlede gode rammevilkår. Det er et løpende arbeid og et stort samarbeidsprosjekt. Jeg har stor tro på mulighetene for industrien fremover og ser frem til behandling av industrimeldingen i Stortinget.

Med hilsen

Cecilie Terese Myrseth

Fiskeri- og havministeren

Stortingets næringskomité
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
25/2879-

Dato
5. mai 2025

Dokument 8:236 S (2024-2025) - representantforslag om å sikre oppdrag til norsk verftindustri

Jeg viser til brev fra Stortingets næringskomité datert 24. april om representantforslag 8:236 S (2024-2025) fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen, Sofie Marhaug og Hege Bae Nyholt om å sikre oppdrag til norsk verftindustri.

Oljeprisfallet i 2014 hadde en negativ effekt for norske verft, som måtte omstille seg fra bygging av offshorefartøy til andre segmenter. Norske verft sysselsetter om lag 7500 arbeidstakere, og i 2023 økte verdiskapingen rundt 10 pst. til ca. 6 mrd. kroner. Ordreinngangen har tatt seg opp, en trend som har fortsatt i 2024 og så langt i 2025.^{1, 2} At flere skip nå bygges ved norske verft er et resultat av flere forhold, deriblant etterspørsel og ledig kapasitet, kompetanse hos de ulike verftene og kronekurs. Når det kommer til forsvarssektorens anskaffelser og hvor fartøyene skal anskaffes, vises det til Innst. 426 S (2023–2024) til Prop. 87 S (2023–2024).

Som forslagsstillerne poengterer, har Norge i utgangspunktet ikke anledning til å kreve at skipsbyggingsprosjekter som mottar støtte gjennom virkemiddelapparatet, blir bygget ved verft i Norge. Dette gjelder også offentlige anbud. Jeg vil likevel trekke frem at vi har virkemidler som tilgodeser norske verft, deriblant Byggelånsgarantiordningen og den midlertidige Skipsgarantiordningen, hvor Eksfin kan finansiere hhv. skipsbyggingsprosjekter hos norske verft og kjøp av skip fra norske verft. Regjeringen har økt den maksimale garantiandelen til 75 pst. i byggelånsgarantiordningen og har forlenget skipsgarantiordningen til 2026. Ordningene har en ramme på hhv. 7 milliarder kroner og 10 milliarder kroner.

---

¹ Maritim verdiskapingsrapport 2024 (Menon Economics, 2024)

² Maritim verdiskapingsrapport 2025 (Menon Economics, 2025)

Det må også understrekes at det næringsrettede virkemiddelapparatet har satt krav og retningslinjer for å følge opp at bedrifter som mottar støtte, driver sin virksomhet i tråd med norsk lov og ivaretar sitt samfunnsansvar. Dette gjelder både Enova og Eksfin som forslagsstillerne trekker frem, som begge har hatt fokus på arbeidstakervilkår og sosiale forhold ved utenlandske byggeverft.

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) er statens fagorgan for offentlige anskaffelser. DFØ har omfattende veiledningsvirksomhet blant annet innenfor klima- og miljøkrav. DFØ har styrket og utviklet denne veiledningen, herunder for maritim transport. DFØ har allerede veiledning om krav og kriterier og eksempler av gjennomførte anskaffelser innenfor maritim transport på sine hjemmesider, anskaffelser.no. De nye reglene om klima og miljø i offentlige anskaffelser trådte i kraft 1. januar 2024. Formålet med reglene er å redusere klimaavtrykket eller miljøbelastningen fra offentlige innkjøp. Hovedregelen er at oppdragsgiver skal gi klima- og miljøhensyn minimum 30 prosent vekt ved offentlige innkjøp.

Det er viktig at klima- og miljøkrav som stilles i anskaffelser bidrar til bedre klima og miljø. Det er variasjon i anskaffelser – også store anskaffelser kan være svært forskjellige fra hverandre. Innenfor regelverket, har norske oppdragsgivere i dag et betydelig handlingsrom. Slik mener jeg det fremdeles bør være fremover. Det er den enkelte oppdragsgiver som har de beste forutsetningene for å avgjøre hva som trengs for å dekke egne behov, samtidig som hensynet til klima og miljø ivaretas.

Samtidig mener jeg det allerede er god veiledning om klima og miljøkrav som kan stilles i offentlige anskaffelser, som også kan bidra til at den nasjonale næringen har gode muligheter i konkurranser om offentlige kontrakter. Det er positivt om flere offentlige anskaffelser går til nasjonal industri.

Store anbud, som er over EØS-terskelverdi, må kunngjøres på engelsk eller et annet EU-språk. Det er ikke mulig å kunngjøre bare på norsk. Kunngjøringen av anbudet inneholder en god del informasjon om anbudet, men ikke detaljer. Utenlandske tilbydere vil dermed alltid ha tilgang på all overordnet informasjon om anbudskonkurransen. For å få tilgang på detaljene i konkurransen må de oversette dokumentene, det samme gjelder når de skal levere tilbud. Dette må de sannsynligvis ha hjelp til, men med utviklingen av KI ser jeg ikke at dette skal være en stor utfordring for utenlandske leverandører.

Rapporten fra Menon Economics utarbeidet for Nærings- og fiskeridepartementet som representantene viser til, viser til at nasjonale leverandører oftere vinner konkurranser der det er stilt krav til at tilbudene leveres på nasjonalt språk. I rapporten understrekes det at dette ikke er grunnlag for å si at «et nasjonalt språkkrav har gjort at utenlandske aktører har valgt å ikke levere tilbud.». Tallene tar heller ikke høyde for andre momenter ved anskaffelsene – slik som at det kan tenkes at der hvor det ikke er nasjonalt språkkrav har oppdragsgiver valgt dette bort fordi det ønskes laveste pris, eller fordi oppdragsgiver har kunnskap om at ikke eksisterer nasjonale tilbydere.

Som omtalt ovenfor er det viktig at norske oppdragsgivere har et betydelig handlingsrom i sine anskaffelser. De vet hvordan behovene deres kan dekkes best, og mest effektivt.

A handwritten signature in blue ink, reading "Marianne Sivertsen Næss". The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke at the end.

Marianne Sivertsen Næss

